

Franekeradeel-Harlingen Inrichtingsplan

Gebiedsontwikkeling
Franekeradeel -
Harlingen

Opdrachtgever

provinsje fryslân
provincie fryslân

Opdrachtnemer/uitvoerder

Dienst Landelijk Gebied
Ministerie van Economische Zaken

Partners

Dorpsbelangen Franekeradeel
Friese Milieu Federatie
Frisia Zout B.V.
Gemeente Franekeradeel
Gemeente Harlingen

Partners

LTO Noord
Nederlandse Akkerbouw Vakbond
Vermilion Oil & Gas Nederland
Wetterskip Fryslân

Eindversie 2013

Inrichtingsplan

Franekeradeel-Harlingen

Dit rapport is in opdracht van de provincie Fryslân door de Stuurgroep Franekeradeel-Harlingen opgesteld.

Fotografie: Dienst Landelijk Gebied tenzij anders vermeld

Kaartmateriaal: Dienst Landelijk Gebied

Teksten: Dienst Landelijk Gebied

Druk: Hellinga Leeuwarden

mei 2013 |

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Planontwikkeling door gebiedsgericht werken	5
1.3 Stuurgroep	5
1.4 Opgave	5
1.5 Status, aard en ambitie van het inrichtingsplan	6
1.6 Integrale aanpak	7
1.7 Voorlichting streek en raadpleging achterbannen	7
1.8 Afbakening	7
2. Beschrijving plangebied	8
2.1 Ligging	8
2.2 Historische situatie	8
2.3 Huidig grondgebruik	8
2.4 Huidige natuurwaarden	8
2.5 Huidige hydrologische situatie	9
3. Beleidskaders	10
4. Inrichting	11
4.1 Algemeen	11
4.2 Landbouw	11
4.2.1 Huidige situatie	11
4.2.2 Uit te voeren maatregelen	12
4.2.3 Mate van doelrealisatie	15
4.2.4 Ambities zonder financiële dekking	15
4.3 Water	15
4.3.1 Huidige situatie	15
4.3.2 Uit te voeren maatregelen	15
4.3.3 Mate van doelrealisatie	17
4.3.4 Ambities zonder financiële dekking	17
4.4 Natuur	18
4.4.1 Huidige situatie	18
4.4.2 Uit te voeren maatregelen	18
4.4.3 Mate van doelrealisatie	19
4.4.4 Ambities zonder financiële dekking	19
4.5 Landschap en cultuurhistorie	20
4.5.1 Huidige situatie	20
4.5.2 Uit te voeren maatregelen	20
4.5.3 Mate van doelrealisatie	21
4.5.4 Ambities zonder financiële dekking	21
4.6 Leefbaarheid	21
4.6.1 Huidige situatie	21
4.6.2 Uit te voeren maatregelen	22
4.6.3 Mate van doelrealisatie	23
4.6.4 Ambities zonder financiële dekking	23
4.7 Energie	23
4.7.1 Huidige situatie	23
4.7.2 Uit te voeren maatregelen	24
4.7.3 Ambities zonder financiële dekking	24

5. Instrumentarium	25
5.1 Grondverwerving	25
5.2 Eigendom, beheer en onderhoud	25
5.3 Wettelijke herverkaveling conform de wilg	26
6. Organisatie en uitvoering	27
6.1 Algemeen	27
6.2 Bestuurscommissie	27
6.2.1 Rolverdeling en taken	27
6.2.2 Samenstelling Bestuurscommissie	28
6.3 Subcommissie grond en toedeling	28
6.4 Subcommissie uitvoering werken	28
7. Begroting en financiering	29
7.1 Begroting	29
7.2. Verdeling van de kosten	29
7.3 Financiering en verantwoording	29
8. Communicatie, procedure en vervolgstappen	31
8.1 Communicatie	31
8.2 Procedure en vervolgstappen	31

Bijlagen

- bijlage 1. Inrichtingskaart
- bijlage 2. Ambitiekaart
- bijlage 3. Overzicht planmaatregelen en reserveringen
- bijlage 4. Toelichting wettelijke herverkaveling
- bijlage 5. Bodemdalingscontourenkaart

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor u ligt het Inrichtingsplan voor het gebied Franekeradeel-Harlingen. Dit integrale plan omvat een fors pakket aan maatregelen voor een duurzame ontwikkeling van dit unieke gebied in het noordwesten van Friesland. Het is een doordacht en ambitieus plan dat voorstellen doet om de waterhuishouding en de landbouwstructuur te verbeteren en om natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatie, leefbaarheid en duurzame energie impulsen te geven.

De voornaamste aanleiding om voor dit gebied een plan te maken is het gegeven dat er in de afgelopen jaren problemen zijn ontstaan met de waterhuishouding. Dat komt omdat de bodem daalt als gevolg van gas- en zoutwinnings in dit gebied. De bewoners en gebruikers van het gebied maken zich zorgen over de gevolgen van die bodemdaling. Door de bodemdaling verslechtert de waterhuishouding. Daarnaast heeft ook de klimaatverandering een negatieve invloed op het functioneren van het watersysteem. In de afgelopen jaren is gebleken dat er door hevige regenval wateroverlast ontstaat. Als gevolg hiervan zal meer waterberging nodig zijn in de komende jaren. De landbouw kampt in een aantal gevallen met verminderde drooglegging. Het mag duidelijk zijn: hiervoor zijn structurele oplossingen nodig. Daarnaast is het zaak om tijdig in te zetten op het verbeteren van de landbouwstructuur om daarmee goed te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen van schaalvergroting.

1.2 Planontwikkeling door gebiedsgericht werken

De start van dit plan gaat terug tot 1 juni 2006. Toen vond in Franeker een werkatelier plaats over de gevolgen van verzilting en de bodemdaling door zoutwinning – en in een latere fase ook door gaswinning – in het gebied. Daarbij werd geconcludeerd dat een gebiedsgericht project zou kunnen helpen om een oplossing te vinden voor deze vraagstukken. Gebiedsgericht werken bundelt de inzet van diverse partijen en belanghebbenden en daagt hen uit om samen oplossingen te vinden. In de praktijk blijkt vaak dat knelpunten voor landbouw, waterhuishouding, leefbaarheid, maar ook wensen vanuit sectoren zoals bijvoorbeeld ‘recreatie’ en ‘landschap’ juist in combinatie duurzaam opgelost en ingevuld kunnen worden. Een dergelijk gebiedsproces heeft geholpen om de verschillende belangen goed af te wegen en heeft nu zijn weerslag gekregen in dit integrale Inrichtingsplan.

Dit plan heeft de condities geschapen om financiële middelen aan te trekken en maakt nu de weg vrij om maatregelen in samenhang uit te voeren. Omdat het

maken van zo'n plan in overleg met de betrokkenen in de streek plaatsvond, is er ook draagvlak voor ontstaan. Het is immers van groot belang dat de streek zich herkent in de plannen en oplossingen.

De planontwikkeling heeft in 2011 stilgelegen, omdat er nadere afspraken over de vergunning van zoutwinning nodig waren. Er zijn door de overheden afspraken gemaakt die onder meer omvatten dat de zoutwinning na 2020 niet meer onder land, maar onder de Waddenzee gaat plaatsvinden. In mei 2013 is dit plan in de Stuurgroep akkoord bevonden. De wijzigingen door zienswijzen in de Reactienota (januari 2011) zijn verwerkt in dit plan.

1.3 Stuurgroep

Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân –verder de provincie- heeft zich in 2007 samen met andere partijen beraden op een concrete aanpak voor het zoeken naar oplossingen voor de vraagstukken in dit gebied. Op initiatief van de provincie is begin 2008 de Stuurgroep integrale gebiedsontwikkeling Franekeradeel-Harlingen geïnstalleerd. De betrokken partijen zijn: Provincie Fryslân, LTO Noord afdeling Franekeradeel/Harlingen, de Nederlandse Akkerbouw Vakbond, Frisia Zout, Vermilion Oil & Gas Nederland, de gemeenten Franekeradeel en Harlingen, Wetterskip Fryslân, de Friese milieufederatie (namens de Natuur- en milieuorganisaties) en De Federatie van Dorpsbelangen Franekeradeel. De Stuurgroep heeft met het opleveren van het Inrichtingsplan haar taken uitgevoerd en wordt door Gedeputeerde Staten ontbonden. De provincie stelt voor de planuitvoering een Bestuurscommissie in.

1.4 Opgave

De opgave in 2008 was:

- Maak een plan voor de waterhuishouding, waarmee de gevolgen van de bodemdaling door zout- en gaswinning kunnen worden opgevangen en waarbij op toekomstige klimaatverandering wordt geanticipeerd. Daarbij spelen punten als drooglegging, verzilting, verruiming van de waterberging, aanpassing/ herstel van bruggen en kaden een rol.
- Maak een plan voor de verbetering van de landbouwstructuur, waardoor goed op de schaalvergroting geanticipeerd wordt (gericht op verkaveling, ontsluiting en verkeersveiligheid).
- Maak een plan voor verbetering van recreatie, natuur, landschap, cultuurhistorie, leefbaarheid en bevordering van het gebruik van duurzame energie.
- Maak een plan dat door beschikbaarstelling en bundeling van geldstromen tussen 2013 en 2020 tot uitvoering

kan komen en dat een houdbaarheid heeft van 20 tot 30 jaar.

Met de realisatie van deze opgave wordt de schade die veroorzaakt wordt door de delfstofwinning hersteld, komt er verbetering van de landbouwstructuur en wordt de vergroting van waterberging in het gebied gediend. Er wordt ook een bijdrage geleverd aan de realisatie van doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water. Ook worden er bijgedragen geleverd aan het versterken van karakteristieke landschapelementen, de verbetering van recreatieve voorzieningen en de versterking van het routenetwerk voor kleine vaarrecreatie. Tot slot zullen ook de ecologische en recreatieve functies van het water in het gebied versterkt worden. Op deze wijze worden meerdere doelen van de betrokken overheden gerealiseerd.

1.5 Status, aard en ambitie van het Inrichtingsplan

Voorafgaand aan dit plan is er in het voorjaar van 2010 een Ontwerp-Inrichtingsplan ter inzage gelegd. Dit heeft geleid tot circa 80 zienswijzen die zijn beantwoord in de Reactienota (januari 2011). Op basis van de toegezegde wijzigingen in de Reactienota is het ontwerpplan aangepast. Het resultaat ligt voor u.

In dit Inrichtingsplan leest u wat wij zullen gaan doen. Wij zijn de leden van de Bestuurscommissie, of wel alle partijen die dit plan hebben opgesteld en dat ook gaan uitvoeren. Met uitzondering van Vermilion die wel in de Stuurgroep zat, maar geen zitting heeft in de Bestuurscommissie.

Wij realiseren ons dat er op enkele belangrijke onderdelen van dit Inrichtingsplan een verdere uitwerking nodig is om tot een soepele uitvoering te komen. In de Reactienota is daar al naar verwezen. Daarbij gaat het om de exacte situering van watergangverbredingen en andere grondgebonden maatregelen. Wij zullen die uitwerkingen opnemen in een plan wijzigingen die te zijner tijd ter inzage leggen. Wij gaan deze uitwerkingen maken met inbreng van de betrokken grondeigenaren en -gebruikers. Dan kan het instrument 'korting' uit de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) goed ingezet worden. De korting regelt dat de benodigde gronden efficiënt en tijdig beschikbaar komen en daarmee de uitvoering versneld kan plaatsvinden.

Voor landbouw en water hebben wij gekozen voor dynamische maatwerkoplossingen. Het gaat om een mix van maatregelen, zoals ruiling van landbouwkavels, drainage, waterberging en watergangverbreding e.a. Als het nodig is voor goede resultaten, dan kunnen wij tijdens de uitvoeringsperiode besluiten om enige verschuiving in toepassing van maatregelen door te voeren. Daarmee is dit een flexibel plan dat gefaseerd uitgevoerd zal worden

en ook kan anticiperen op bijvoorbeeld urgentie en (extra) financieringsmogelijkheden. Ook geeft het plan zo de kans om te leren van, maar ook te anticiperen op opgedane ervaringen met realisatie van maatregelen in de komende jaren.

De maatregelen worden gefaseerd over 2013-2020 uitgevoerd. Daarbij speelt de beschikbaarheid van grond een belangrijke rol en ook de mogelijkheid om werk met werk te maken. Tijdens de uitvoering worden de kosten bewaakt en kunnen wij besluiten tot geringe aanpassingen. Het inrichten van de overloopgebieden zal gefaseerd starten met een aantal bergingsgebieden. Er zijn hiervoor zoekgebieden aangegeven op de kaart. In de komende jaren wordt bepaald hoeveel van deze gebieden er in totaal nodig zijn. Hierbij kan ook op de klimaatverandering geanticipeerd worden.

De betrokken partijen in de Stuurgroep hebben afgesproken voor een groot deel van het plan middelen beschikbaar te stellen. Voorts is afgesproken dat voor het overige deel, 'de ambities zonder financiële dekking', gedurende de looptijd van dit plan (2013-2020) financiering gezocht zal worden. Gedacht wordt aan bijvoorbeeld Europese subsidies, bijdragen uit het Waddenfonds, subsidies van ministeries et cetera. Maar ook aan eigen middelen van de betrokken organisaties.

Dit plan is opgesteld volgens de vereisten van de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG). Wij willen voor de uitvoering het instrument wettelijke herverkaveling inzetten. Het gaat daarbij vooral om verbetering van de landbouwstructuur en de waterhuishoudingsmaatregelen (watergangverbreding, waterberging). U leest meer over de WILG in hoofdstuk 5 en bijlage 4.

De bodemdalingsprognose voor de situatie in 2021 in bijlage 5 is de basis waarop de omvang en soort van maatregelen en bijbehorende financiering van de kosten zijn gebaseerd. De daling van de bodem zal worden gemonitord met gebruik van metingen op peilmerken en bijbehorende modelberekeningen.

Dit plan omvat naast de tekst van het Inrichtingsplan een inrichtingskaart (bijlage 1) en een ambitiekaart (bijlage 2) en een overzicht planmaatregelen en reserveringen (bijlage 3). Een toelichting op het instrument van wettelijke herverkaveling is te vinden in bijlage 4. In bijlage 5 is de bodemdalingsprognose 2021 op de contourenkaart opgenomen.

De afspraken tussen de overheden en Frisia en Vermilion zijn in contracten vastgelegd.

1.6 Integrale aanpak

In de integrale benadering is 'water' als blauwe draad gekozen. De gedachte hierachter is dat water een rol speelt in vrijwel alle vraagstukken. Zo is water een belangrijke factor voor de landbouw, maar ook voor bijvoorbeeld recreatieve voorzieningen. In de tekst van dit plan zijn de verschillende aspecten van de waterhuishouding bij de afzonderlijke thema's ondergebracht. Zo heeft 'verzilting' in het hoofdstuk Landbouw een plek gekregen en 'vaarroutes voor recreatiedoeleinden' in het hoofdstuk Leefbaarheid.

1.7 Voorlichting streek en raadpleging achterbannen

De Stuurgroep heeft in de periode 2008-2012 de streek en achterbannen van de betrokken partijen op meerdere momenten geraadpleegd.

In de winter van 2009-2010 zijn alle betrokkenen in de streek via een Nieuwsbrief en een brief op de hoogte gebracht van het Ontwerp-Inrichtingsplan en van voorlichting in het voorjaar van 2010. Die voorlichting heeft vorm gekregen door:

- Individuele voorlichting aan de agrarische ondernemers die direct te maken krijgen met waterberging in overloopgebieden, watergangverbreding of aanleg van nieuwe watergangen (januari 2010).
- Vier voorlichtingsbijeenkomsten voor de landbouw en dorpsbelangen en andere belangstellenden tussen 9 en 11 maart 2010.

In de winter van 2009-2010 is het Ontwerp-Inrichtingsplan voor instemming voorgelegd aan (de besturen van) de betrokken partijen en zij hebben zij ingestemd met het ontwerpplan.

Het plan heeft in april 2010 zes weken ter inzage gelegen en er zijn ongeveer 80 zienswijzen ingediend. De beantwoording van de zienswijzen is in de Reactienota opgenomen. De wijzigingen zijn in dit definitieve plan verwerkt.

In mei en eind oktober 2012 is er een nieuwsbrief uitgebracht. Op 13 en 15 november 2012 zijn inloopbijeenkomsten en spreekurbijeenkomsten gehouden in Sexbierum.

Van juni tot september 2013 is dit definitieve Inrichtingsplan voorgelegd aan de betrokken partijen en hebben de respectievelijke besturen en organisaties met dit plan ingestemd. In deze periode zijn ook de contracten tussen overheden en de delfstofwinners voor instemming voorgelegd. Deze contracten zullen na vaststelling door Gedeputeerde Staten ondertekend worden. Dan stellen Gedeputeerde Staten ook de Bestuurscommissie in. In het najaar van 2013 zal de streek voorgelicht worden over het definitieve Inrichtingsplan en de uitvoering daarvan.

1.8 Afbakening

De ontwikkelingen rond de glastuinbouw bij Sexbierum (project Waddenglas) vallen buiten de blokgrens van dit Inrichtingsplan. Met de glastuinbouw als gegeven wordt bij het uitvoeren van maatregelen wel naar combinaties gezocht. De in 2008 aangekochte ruilgronden zijn primair bedoeld voor gebiedsontwikkeling, maar kunnen zo mogelijk ook gebruikt worden als compensatie voor het nabijgelegen te ontwikkelen glastuinbouwgebied.

Het voorliggende plan omvat geen maatregelen voor sociaal economische aanpassingen in dorpen. (bijvoorbeeld de aanpak van verpauperde panden). De aankleding van de dorpsranden en de dooradering van de dorpen met wegen, watergangen en groen nemen wij wel mee.

De zoutwinner Frisia, de provincie Fryslân en de gemeenten Franekeradeel en Harlingen hebben tussen eind 2011 en medio 2012 in totaal 6 miljoen euro toegezegd voor een maatschappelijke plus. Deze middelen zijn toegevoegd aan de planbegroting en zijn onder meer bedoeld voor maatregelen binnen het thema 'leefbaarheid'. Er zal onderzocht worden of er een aanvraag voor een bijdrage uit het Waddenfonds mogelijk is. Als dat slaagt, kan er nog een extra bedrag ingezet worden.

Afhandeling van schade(claims) aan gebouwen als gevolg van bodemdaling wordt niet meegenomen in dit Inrichtingsplan. Hiervoor bestaan procedures, waarbij de schadeclaim ingediend kan worden bij de delfstofwinners Frisia en Vermilion. Voor meer informatie hieromtrent kunt u terecht bij de gemeente Franekeradeel.

2. Beschrijving plangebied

2.1 Ligging

Dit plan gaat over het landelijk gebied ten noorden van het Van Harinxmakanaal in de gemeente Franekeradeel en ten noordoosten van Harlingen in de gemeente Harlingen. De begrenzing vindt u op de kaartbijlagen. De oppervlakte van het projectgebied beslaat 7.096 hectare. De begrenzing van het blok waar wettelijke herverkaveling plaatsvindt beslaat 6.675 hectare. Beide grenzen staan op de inrichtingskaart (bijlage 1).

Het gebied Franekeradeel-Harlingen is een oud terpenlandschap waar van oudsher de landbouw een belangrijke rol vervult. Het is een open landschap dat ruimte biedt aan bedrijvigheid vanuit de landbouw, nijverheid en industrie. Het landschap is door de zee gevormd en door de mens ontwikkeld. Naast de twee steden Franeker en Harlingen kent het gebied twaalf dorpen, elk met hun eigen karakter.

2.2 Historische situatie

Het landschap is gevormd door zeeafzettingen in de monding van de vroegere rivier De Boarn. De zee zette zavel af ter plaatse van de oost-west verlopende kwelderwallen en zwaardere klei in de laagten daartussen. De kwelderwallen verschillen onderling in breedte en schaalniveau.

Het landschap is door de mensen in gebruik genomen en ontgonnen vanuit de hoogtes op de kwelderwallen. De hoger gelegen kwelderwallen waren van oudsher geschikt voor bewoning. Later zijn dijken aangelegd tussen de bestaande hoogtes en terpen. Zo werden aaneengesloten oppervlaktes grond beschermd tegen overstromingen. Dit stelsel van dijken is later nog verder uitgebreid met oude middeleeuwse dijken zoals de Hoarnestreek en Griene Dyk. Ook zijn er slaperdijken aangelegd om overstromingen te voorkomen. Een voorbeeld hiervan is de Slachtedyk, die ontstaan is door een groot aantal al bestaande polderdijkjes op te hogen en tot één dijk aaneen te smeden. De gronden ten noorden van de Hoarnestreek zijn later ingedijkt en kenmerken zich door een afwijkende ontginningsrichting en de grote percelen. Het gebied wordt voornamelijk voor landbouwdoeleinden gebruikt.

2.3 Huidig grondgebruik

De ontstaansgeschiedenis van het landschap en de bijbehorende cultuurhistorie is in grote lijnen nog terug te vinden in het veld. Het gebied is grotendeels in gebruik als landbouwgebied en er is dan ook sprake van een soort 'werklandschap'. Er zijn nu ruim 200 agrarische bedrijven. Op de kwelderruggen en de hoger gelegen gronden komt

vooral akkerbouw voor. De lagergelegen gronden zijn meestal in gebruik als grasland. In de lage delen van het gebied liggen ook de meeste vaarten en waterlopen, die soms nog het tracé volgen van oude wadslenken.

Een deel van de beschikbare zoutreserves en gasvoorraden in het gebied zijn in exploitatie genomen door de delfstofwinners Frisia en Vermilion. Een ontwikkeling van de laatste twintig jaar is verder de plaatsing van windmolens voor de opwekking van elektriciteit. Deze molens zijn vaak geplaatst in clusters en zijn nu beeldbepalend in het landschap.

De laatste 20 jaar komen er meer glastuinbouwbedrijven. Ten zuiden van Sexbierum loopt het project "Waddenglas", waarbij zo'n 200 hectare extra glastuinbouw ingepast zal worden, waarvan 100 hectare voor de kassen zelf.

De perceelsindeling geeft, ondanks de grote veranderingen die door de laatste ruilverkaveling uit de jaren '80 'De Bjirmen', zijn uitgevoerd, nog globaal de ontginningsrichtingen vanaf de kwelderwallen weer. Heel bijzonder zijn de kruinige percelen op de oude kwelderwallen. Dit zijn percelen, die wat rond en bol gelegd zijn. Sommige zijn beschermd als archeologisch monument.

De huidige bewoning in het gebied concentreert zich nog steeds op de kwelderwallen en de vroegere terpen. De beplantingen rondom de dorpen en de boerderijen zijn kenmerkend voor het landschap. De tegenstelling tussen de relatief besloten kwelderwallen en de open laagtes is groot.

In de loop der tijd zijn veel oude cultuurhistorische elementen en structuren verdwenen. Er zijn nog enkele restanten en aanwijzingen te vinden van de vele stinzen, state- en kloosterterreinen in het gebied, zoals bijvoorbeeld Liauckemastate bij Sexbierum, Sickemastate bij Herbaijum en de oude stinswier de Hege Wier, zichtbaar als bult in het landschap ten oosten van Sexbierum. Er waren vroeger ook spoor- en tramlijnen, maar deze zijn verdwenen. De meeste stationsgebouwen zijn er nog wel. De ligging van de spoorlijnen is soms nog te herkennen aan de percelering of in de tracés van fiets- en wandelpaden.

2.4 Huidige natuurwaarden

Voor dit gebied is geen opgave voor de Ecologische Hoofdstructuur opgenomen. De bestaande en de te ontwikkelen natuurwaarden zijn met name gekoppeld aan het water in het gebied. De bestaande vaarten en

waterlopen bieden kansen voor de flora en fauna (vissen en vogels). Er komen lokaal hoge dichtheden van weidevogels voor, met name rondom het natuurgebied Dongjumer Leech en ten westen van Franeker.

De ligging van het gebied naast de Waddenzee maakt het gebied ook bijzonder. De overgang van het land naar de Waddenzee is in deze regio abrupt. Buitendijks ontbreken kwelders en binnendijks liggen intensief gebruikte akkerbouwpercelen, waardoor een meer natuurlijke overgang ontbreekt.

de ontsluiting van het gebied zijn toen verbeterd voor de landbouw. Inmiddels is de verkaveling weer meer versnipperd geraakt en zijn er waterhuishoudkundige problemen opgetreden door de bodemdaling en de verzilting van het grond- en oppervlaktewater. De bodemdaling leidt tot afname van de drooglegging van (landbouw)gronden en vergt een omvangrijke aanpassing van de waterhuishouding in het gebied. Samen met de toekomstige klimaatverandering vormt deze problematiek de belangrijkste aanleiding voor de voorgestelde aanpak in dit plan.

2.5 Huidige hydrologische situatie

In de jaren '80 van de vorige eeuw is de ruilverkaveling De Bjirmen afgerond. De waterbeheersing, de verkaveling en

3. Beleidskaders

De volgende beleidsdocumenten zijn gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van dit Inrichtingsplan.

Gemeentelijke beleidsdocumenten:

- Structuurvisie Buitengebied Franekeradeel 2010-2020. (deze visie dient als basis voor het nieuwe bestemmingsplan buitengebied).
- Structuurplan Harlingen (2000-2015), (infratructuur en landschapsbeheer).
- Bestemmingsplan buitengebied Harlingen.
- Houtskoolschets Harlingen (2008; Harlingen koerst naar 2025 (stadsvisie)).
- Dorpsvisies.

Provinciale beleidsdocumenten (provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân):

- Streekplan Fryslân 2007 (o.a. milieubeleid, ruimtelijk beleid).
- Provinciale verordening 'Romte Fryslân' (2011; planologisch beleid).
- Grutsk op é Romte (2012; ruimtelijke kwaliteit).
- Nota Natuer en Lanlik Gebiet (2012).
- Milieubeleidsplan 2011-2014.
- Waterhuishoudingsplan 2010-2015 (waterbeleid van de provincie Fryslân).
- Waterbeheerplan 2010-2015. (waterbeleid van Wetterskip Fryslân).
- Veiligheidsplan Wetterskip Fryslân (2008).

Overige (beleids)documenten:

- Agenda Vitaal Platteland 2 (rijk; beleid voor platteland).
- Nationaal Bestuursakkoord Water (2001; o.a. vergroten van bergingscapaciteit).
- Europese Kaderrichtlijn Water (2000; verbeteren waterkwaliteit, o.a. watergangen natuurvriendelijk inrichten en beheren, bevorderen van vismigratie).
- Waterbeleid voor de 21e eeuw (vergroten waterberging middels de trits vasthouden, bergen en afvoeren).
- Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP2, 2007-2013) (bevorderen projecten platteland).

Bij het opstellen van dit plan is er voor gekozen om met concrete voorstellen te komen. Als blijkt dat die niet (geheel) passen binnen het vigerende beleid, dan is het onze insteek om de daartoe bevoegde overheden te vragen haar beleid (verder) te ontwikkelen.

4. Inrichting

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk staat voor landbouw, water, natuur, landschap, cultuurhistorie, leefbaarheid en energie welke maatregelen er in het gebied zullen worden uitgevoerd.

Per thema wordt aangegeven:

- De huidige situatie (inclusief wensen en knelpunten);
- De maatregelen die oplossingen bieden;
- De mate van realisatie van provinciale of rijksdoelen;
- Een overzicht van die ambities waarvoor er in 2012 geen of onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn bij de betrokken partijen.

In bijlage 1 en 2 staan de maatregelen en ambities op kaart aangegeven. In bijlage 1 staan de maatregelen op de inrichtingskaart waarvoor conform de planbegroting financiële middelen zijn afgesproken. Als maatregelen als puntlocatie zijn aangeduid, dan zijn deze genummerd. In bijlage 2 staan de maatregelen op kaart die wel tot de ambitie van dit plan behoren, maar waarvoor er (nog) geen middelen beschikbaar zijn.

Voor een deel van die ambities zijn er in 2012 extra middelen beschikbaar gesteld onder de naam 'maatschappelijke plus'. Dit is in de planbegroting opgenomen.

4.2 Landbouw

4.2.1 Huidige situatie

De landbouw heeft een sterke positie in het gebied. Over het algemeen zijn de bedrijven, en daarmee de economische betekenis, groter dan elders in Nederland. In het gebied staan 205 agrarische bedrijven geregistreerd die met hun bedrijfsgebouw in het gebied liggen. De meest voorkomende bedrijfstypen zijn akkerbouw (30%), melkveehouderij (29%) en graasdierhouderijen (29%). De gemiddelde oppervlakte van de bedrijven binnen het gebied is bijna 40 hectare. Van de 205 bedrijven hebben 75 bedrijven een oppervlakte van minder dan 20 hectare. De overige 130 zijn gemiddeld bijna 60 hectare per bedrijf. De grotere bedrijven (ongeveer 10 stuks) hebben een oppervlakte variërend van 135 tot 175 hectare.

Landbouwenquête 2008

In het algemeen is bekend dat er door de bodemdaling problemen zijn ontstaan voor de landbouw (verminderde drooglegging, onvoldoende waterafvoercapaciteit bij piekbuien, etc.) Om de problematiek scherper in beeld te krijgen, is in het voorjaar van 2008 via een landbouwenquête geïnventariseerd hoe de landbouw in het gebied functioneert en welke wensen en problemen er leven. Met belangstellenden zijn daarna gesprekken gevoerd. Deze

uitkomsten zijn tezamen met de informatie uit het Geografisch Informatiesysteem Agrarische Bedrijven gebruikt als basis voor het maken van dit Inrichtingsplan.

Wensen en knelpunten

Er zijn verschillende knelpunten en wensen in de landbouw. Het gaat daarbij om:

1. Waterhuishouding

De volgende knelpunten in de waterhuishouding vragen om een oplossing::

- Onvoldoende kwaliteit beregeningswater;
- Drains onder water;
- Verzilting;
- Onvoldoende drooglegging;
- Onvoldoende waterafvoercapaciteit (piekbuien);
- Onvoldoende kwaliteit van drinkwater voor vee;
- Droogte.

2. Bedrijfsomstandigheden

Veel bedrijven wensen verbetering van de bedrijfsomstandigheden. Hierbij gaat het vooral om:

- Perceelsvergroting;
- Verbeteren van de ontwatering;
- Perceelsegalisatie;
- Vormverbetering;
- Vergroting huiskavel.

Akkerbouwbedrijven gebruiken het liefst de betere landbouwgronden (15-25% afslibbaar). Deze gronden zijn nu niet altijd voor hen beschikbaar.

3. Bouwblokken

Bedrijven hebben behoefte aan grotere bouwblokken om te kunnen uitbreiden. Bij zo'n bouwblok hoort de bedrijfslocatie met bedrijfsgebouwen, parkeer- en opslagruimte en aan- en afvoerwegen. Agrarische ondernemers willen een ruimer erf vanwege de grootte van trekkers, landbouwmachines en vrachtauto's en zij hebben behoefte aan ruime en gescheiden aan- en afvoerwegen. De landbouw geeft aan dat zij de bouwblokgrootte graag vergroot ziet van nu gemiddeld 1,3 ha naar in de toekomst 2,2 ha.

4. Infrastructuur

De wensen voor een betere infrastructuur rond de bedrijfslocaties en betere ontsluiting van de kavels zijn:

- Beter wegonderhoud;
- Tegengaan sluipverkeer;
- Verbreden van wegen;
- Regelmatig snoeien van bomen en struiken.

4.2.2 Uit te voeren maatregelen

Voor de landbouw is het belangrijk dat er op een goede en efficiënte manier gebruik gemaakt kan worden van de beschikbare gronden. Uiteraard bepaalt de grondsoort en de drooglegging welke vorm van landbouw daar het beste bij past. In de praktijk blijkt dat de zwaardere gronden minder geschikt zijn voor akkerbouw dan voor veehouderij. Om een zo goed mogelijke opbrengst te verkrijgen van de percelen is ook een goede ontwatering en een goede afwatering van groot belang. Daarnaast moet voldoende water van goede kwaliteit aanwezig zijn om het gewas optimaal te laten groeien.

Wij zetten in op de volgende maatregelen en instrumentarium: het starten van een wettelijke herverkaveling, het verplaatsen van agrarische bedrijven, het verbeteren van de water aan- en afvoer en de ontwatering, het beperken van verzilting, het vergroten van bouwbllokken voor agrarische ondernemers. Wij willen daarbij ook het instrument grondverwerving inzetten. Deze gronden komen in een grondpot, waarmee meerdere doelen kunnen worden gerealiseerd (zie hoofdstuk 6 Organisatie en uitvoering).

Wettelijke herverkaveling

Voor de herverkaveling zetten we in op:

- Bij veehouderij streven naar een huiskaveloppervlakte van minimaal 80% van de bedrijfskavels;
- Bij akkerbouw streven naar huiskaveloppervlakte van minimaal 50% van de bedrijfskavels;
- Het aantal veldkavels verkleinen en het creëren van veldkavels met voldoende omvang (minimaal 10 hectare).

Voor de wettelijke herverkaveling zal het Kadaster in het

proces zijn wettelijke taken vervullen om zodoende een zorgvuldig proces te waarborgen. Wij kiezen ervoor om binnen de wettelijke herverkaveling het instrument ‘korting’ in te zetten en zullen dat de in planaanpassing nader uitwerken.

Om het proces van wettelijke herverkaveling op gang te brengen, is het verwerven van grond voor een zogenaamde grondpot nodig. Wij zetten in op een pot van 200 hectare. De grond komt weer beschikbaar voor de landbouw, voor maatregelen die de landbouwstructuur verbeteren. Het geeft tevens mogelijkheden om het grondgebruik te herschikken. Het kan daarbij gaan om akkerbouwbedrijven die op te zware kleigrond zitten, maar ook om veehouderijbedrijven die op goede zavelgronden zitten en mogelijk interesse hebben om op zwaardere kleigronden het bedrijf voort te zetten. Wij kiezen met name voor wettelijke herverkaveling, vanwege de mogelijkheid die dat instrument biedt om sneller resultaten te behalen, bijvoorbeeld voor de verbetering van de waterbeheersing (verbreding en aanleg van watergangen en waterberging). Mocht er voldoende grond in het gebied beschikbaar komen dan biedt dat ook kansen om bedrijfsvergroting en herverkaveling te realiseren.

Wij willen perceelsvergroting stimuleren waar zich mogelijkheden voordoen én waar dit past binnen de ruimtelijke en landschappelijke kaders, bij voorkeur in combinatie met uitbreiding van de waterberging binnen het gebruik c.q. eigendom van landeigenaren. De waterberging in watergangen zal worden vergroot door het verbreden van kavelsloten.

Bedrijfsverplaatsing

Uit de landbouwenquête en navolgende gesprekken blijkt dat er mogelijk voor acht bedrijven perspectieven zijn om te verplaatsen. Bedrijfsverplaatsing is een instrument om knelpunten op te lossen. Knelpunten kunnen zijn waterberging en/of beperkingen voor schaalvergroting.

Drooglegging

Er is afgesproken dat wij bij de drooglegging uitgaan van een norm van 80 centimeter onder maaiveld voor grasland en 120 centimeter onder maaiveld voor akkerbouwgrond. De drooglegging wordt gehandhaafd dan wel verbeterd door maatregelen op maat in te zetten, waarbij het zogenaamde 10% en 10-meter criterium geldt. Dit criterium houdt in dat als de norm voor drooglegging voor meer dan 90% van het perceel gehaald wordt of al bereikt is, er geen extra maatregelen ingezet zullen worden. Dit betekent dat onvoldoende drooglegging voor 10% van het perceel acceptabel geacht wordt. Uitzondering hierop is de situatie waarbij weliswaar minder dan 10% onvoldoende drooglegging heeft, maar dit deel van het perceel meer dan 10 meter breed is. In dat geval kunnen wel maatregelen voor verbetering van de drooglegging ingezet worden. Als er meer dan 10% van een perceel onvoldoende drooglegging heeft, dan worden inrichtingsmaatregelen zoals waterberging, drainage, wettelijke herverkaveling, compensatie in grond, geld of bedrijfsverplaatsing, of mogelijk een functiewijziging van de grond ingezet.

Waterafvoer en ontwatering

Om een zo goed mogelijke opbrengst te halen van de percelen, is een goede ontwatering en afwatering van groot belang. Daarnaast moet voldoende water van goede kwaliteit aanwezig zijn om het gewas optimaal te laten groeien. Water af- en aanvoer wordt verbeterd door het verbreden van watergangen, aanleg van nieuwe watergangen (per peilgebied en per bemalinggebied), optimaliseren en automatiseren van stuwen, vergroten en vernieuwen van duikers. Wij onderzoeken of het realiseren van een doorspoelcircuit met een zoutwaterafvoersloot in de noordrand een goede bijdrage kan leveren. Verder zetten wij in op het (ver)plaatsen en/of opwaarderen (10%) van de gemalen Herbaijum en De Mieden.

Uit resultaten van het onderzoek van het adviesbureau Oranjewoud (november 2009) blijkt dat het optimaliseren/automatiseren van stuwen een belangrijke maatregel is om de bovenstrooms aanwezige berging te benutten en daarmee benedenstroomse gebieden minder te belasten. Hierdoor worden bovenstrooms de waterstanden hoger tijdens extreme perioden, maar treedt benedenstrooms minder overlast op. Deze maatregel zal in combinatie met de voorgestelde waterberging (in o.a. overloopgebieden) de waterhuishouding kunnen verbeteren. Voor deelgebied Ropta zal optimaliseren/automatiseren van stuwen vooral

voor de hoger gelegen noordelijke kuststrook soulaas bieden.

Ten aanzien van het bemalingsgebied Schalsum is bekend dat er in de omgeving van de Salverderweg soms problemen zijn met de afwatering. Er zijn in beperkte mate maatregelen in dit plan opgenomen.

Wateraanvoer

Naast goede afvoer in natte perioden is ook een goede aanvoer in droge perioden belangrijk om de vochtvoorziening van het gewas zo optimaal mogelijk te houden. De wateraanvoer bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste de wateraanvoer voor het op peil houden van het sloot- en grondwaterpeil en ten tweede de wateraanvoer voor doorspoeling om te voorkomen dat het water in de sloten te zout wordt voor beregening (verziltzing). Om de wateraanvoer te optimaliseren willen wij de waterdoorvoer naar Ropta verbreden en de wateraanvoerroute richting Sexbierum verbreden. Verder willen wij de wateraanvoer langs de A31 optimaliseren.

Verziltzingsbestrijding

Bij de inrichting van het gebied is het belangrijk in te spelen op ontwikkelingen zoals klimaatverandering (extremere buien en langere droge perioden), zeespiegelstijging en bodemdaling. Deze effecten hebben niet alleen invloed op de hoeveelheid water die moet worden aan- of afgevoerd, maar ook op de kwaliteit van het water. Door zeespiegelstijging en peilverlaging zal de zoute kwel in het gebied toenemen, waardoor de omstandigheden voor de landbouw zullen verslechteren als wij geen maatregelen treffen om de verziltzing tegen te gaan. Het beperken van de verziltzing door een combinatie van verschillende maatregelen zoals doorspoeling, eventuele zoutwaterafvoer en perceelsvergroting is een belangrijk onderdeel van dit Inrichtingsplan.

Tegengaan zoute kwel

De negatieve invloed van verziltzing wordt beperkt door doorspoeling en zoveel mogelijk handhaven van waterpeilen. Door de waterpeilen in het gebied niet of in beperkte mate aan te passen aan de optredende bodemdaling gaat waterberging verloren. Om dit bergingsverlies te compenseren, gaan wij watergangen verbreden en overloopgebieden inrichten.

Wij achten een peilverhoging van 0 tot 10 cm gewenst in de noordelijke rand en een relatieve peilverhoging in het overige gebied om de toename van verziltzing te beperken. Maar dit zal alleen uitgevoerd worden als blijkt dat de waterhuishouding voldoende op orde is (goede afvoer/opvang piekbuien, voldoende drooglegging, etc.). Door het waterpeil te verhogen kan tegendruk gegeven worden aan de zoute kwel. Eventuele nadelige invloeden van deze

¹De bedrijfsomvang en het bedrijfstype van agrarische bedrijven worden meestal vastgesteld met behulp van Nederlandse grootte-eenheden (nge). De nge wordt ook veel gebruikt in regelgeving van overheden, al is ze daar niet speciaal voor bedoeld. De nge is een economische maatstaf, die elke 2 jaar wordt herzien. De normen worden berekend voor de rubrieken uit de Landbouwtelling die de bedrijfsomvang bepalen.

peilverhoging kunnen worden tegen gegaan met extra drainage en/of intensievere drainage. Wij zullen bij de voorbereiding van de uitvoering onderzoeken in hoeverre intensievere drainage (kortere afstanden tussen drainagebuizen) nodig is. Overigens heeft een groot deel van de noordelijke kuststrook nu een zeer grote drooglegging, waardoor de droogteschade daar waarschijnlijk veel groter is dan de natschade.

Optimaliseren doorspoeling

In de noordelijke kuststrook onderzoeken wij of een zoetwater aanvoersloot en een zoutwater afvoersloot kan bijdragen om de agrariërs zo goed mogelijk te voorzien van zoet water voor beregening. Voor het gebied tussen de Seisbierrumer Feart en de A31 willen wij een nieuwe zoetwater aanvoersloot aanleggen langs de oude rijksweg van Franeker naar Harlingen. Daar hoort ook een extra aanvoerroute bij ten noorden van de A31 (zo mogelijk zal gebruik gemaakt worden van bestaande hoofdwatgangen).

Bouwblokgrootte

Uit de enquête komt naar voren dat vooral de groei- en ontwikkelingsbedrijven een groter bouwblok wensen. Voor 21 middelgrote bedrijven (70-100 nge) is een bouwblok van 2-3 hectare wenselijk en voor 84 grote bedrijven (> 100 nge) is een bouwblok van 3-4 hectare wenselijk. Bij de bepaling van het aantal bedrijven is geen rekening gehouden met de bedrijfsopvolgingsituatie, omdat er vanuit wordt gegaan dat bedrijven van deze omvang op dezelfde locatie ook zullen worden voortgezet door derden. Het bieden van mogelijkheden voor grotere bouwblokken is een bevoegdheid van de gemeente en zal met zorgvuldigheid en op maat moeten plaatsvinden.

Daarbij kan als algemeen principe toegepast worden dat er geen grotere bouwblokken op locaties met cultuurhistorische of grote landschappelijke waarden gerealiseerd kunnen worden. Daar waar grotere bouwblokken gepast zijn, kan dit gerealiseerd worden als de kaders van het provinciale en gemeentelijke beleid daar ruimte voor bieden. Hierbij kan ingespeeld worden op de voorstellen in het werkboek Nije Pleats.

Bedrijfsverplaatsing

Tijdens de planuitvoering zal gedurende het proces van de wettelijke herverkaveling blijken voor hoeveel bedrijven verplaatsen een optie is. In de begroting is er een financiële bijdrage gereserveerd voor driebedrijfsverplaatsingen.

Infrastructuur

De aan- en afvoer van verkeer voor de landbouwbedrijven aan de Hoarnestreek vindt vaak plaats via de dorpen. Er is een behoefte om dit verkeer uit de dorpen te weren, maar er zijn nu geen goede alternatieven. De bestaande infrastructuur is niet berekend op dit (meestal zware) landbouwverkeer. Wij willen deze wegen daarom aanpassen, zodat de dorpen minder last zullen hebben van het zwaardere landbouwverkeer. Het gaat om omvorming van 80 kilometerwegen naar 60 kilometerwegen en een 'kortsluiting' voor het landbouwverkeer. Voor het landbouwverkeer vindt er reconstructie van de Kapellewei en de Ottemaleane plaats, waarbij de constructie van de weg geschikt gemaakt wordt voor zwaar verkeer. Doel van deze maatregelen is dat het landbouwverkeer gemakkelijk op de Hoarnestreek kan komen, waardoor de weg door de dorpen ontlast wordt.

Samenvatting uit te voeren maatregelen voor het thema 'Landbouw'

- Kavelruil d.m.v. wettelijke herverkaveling;
- Bedrijfsverplaatsing (3 stuks);
- 25,1 km watergangen aanleggen of verbreden t.b.v. verziltingbestrijding;
- 2,2 km watergangen verbreden t.b.v. waterberging;
- 2,0 km perceelsslots verbreden in combinatie met perceelsvergroting;
- 4,1 km watergang aanleggen of verbreden t.b.v. waterafvoer;
- 39 km watergangen verbreden als natuurvriendelijke oever t.b.v. waterberging (KRW);
- Nieuwe inlaat onder de weg Minnertsga – Tzummarum i.v.m. doorspoeling;
- Optimaliseren en automatiseren van stuwen;
- Peilverhoging van 0 tot 10 cm in de noordelijke kuststrook;
- Aanpassen beleid bouwblokken;
- Instellen grondpot/verwerven van gronden;
- Reconstructie Kapellewei en Ottemaleane.

4.2.3 Mate van doelrealisatie

Landbouw

Voor de grondgebonden landbouw zullen de maatregelen zoals de wettelijke herverkaveling, bedrijfsverplaatsingen en de reconstructie van landbouwwegen leiden tot een verbetering van de landbouwstructuur. De wettelijke herverkaveling leidt tot de vergroting van de huiskavels van de landbouwbedrijven, een afname van het aantal kavels per bedrijf en een verkleining van de rijafstand. De verbeteringen van de landbouwstructuur zijn in dit stadium niet te kwantificeren.

De in het plan opgenomen bedrijfsverplaatsingen dienen de volgende doelen:

- Uitplaatsen van (akkerbouw)bedrijven welke qua drooglegging in de problemen komen door de bodemdaling;
- Opheffen van knelpunten in de verkavelingstructuur;
- Het juiste bedrijfstype op de juiste gronden.

De reconstructie van twee landbouwwegen draagt bij aan een betere ontsluiting van de bedrijven aan de Hoarnestreek en een afname van landbouwverkeer in de dorpen Tzummarum en Oosterbierum .

Tegengaan verzilting noordelijke kustzone

Het tegengaan van verzilting in de noordelijke kustzone is één van de doelen in het provinciale Waterhuishoudingsplan. De maatregelen in dit Inrichtingsplan zullen de toenemende verzilting in de noordelijke kustzone tegengaan. Deze toename van verzilting is deels een gevolg van bodemdaling, maar grotendeels ook een gevolg van zeespiegelstijging. Als uit onderzoek blijkt dat dit zinvol is, dan wordt er ca.15 kilometer watergang verbeterd ten behoeve van de

zoetwataanvoer en in dat geval wordt er daarnaast ca. 9 kilometer watergang verbeterd ten behoeve van de zoutwaterafvoer. Indien mogelijk wordt het waterpeil in de noordelijke kustzone wat verhoogd om zodoende een grotere zoetwatervoorraad in het gebied te hebben en daarmee ook het zoute grondwater in de ondergrond te houden.

4.2.4 Ambities zonder financiële dekking

Er zijn in 2008 gesprekken geweest met de agrariërs in het gebied. Acht agrariërs hebben aangegeven interesse te hebben voor een boerderijverplaatsing, een vijftal verplaatsingen vanwege de beperkte groeimogelijkheden en/of wateroverlast en een drie verplaatsingen vanwege te kleine bouwblokken. Er is voor drie verplaatsingen geld gereserveerd in het plan. Voor nog eens vijf bedrijfsverplaatsingen is geen financiële dekking. Bij de planuitvoering vanaf 2013 zal nagegaan worden of de situatie is gewijzigd.

Voor 740 hectare (ca. 10% van de gebiedsoppervlakte) kan perceelsvergroting en egalisatie plaatsvinden door slootdempingen uit te voeren. Dit gebeurt dan deels om de verzilting tegen te gaan en deels ter compensatie van de kavelslootverbreding. Voor de landbouw is het aantrekkelijk om perceelsvergrotingen door te voeren. Dit is echter alleen mogelijk als dit voldoende gecompenseerd kan worden door uitbreiding van het waterbergend vermogen van de resterende sloten. Deze sloten moeten dus breder gemaakt worden. De grond, die hierbij vrijkomt, kan dan gebruikt worden voor de slootdempingen om de percelen te vergroten. Er zijn voor deze perceelsvergrotingen geen middelen beschikbaar.

4.3 Water

4.3.1 Huidige situatie

Veiligheid

Het Nationaal Bestuursakkoord Water neemt als uitgangspunt het principe vasthouden-bergen-afvoeren. Daarnaast moet een gebied aan werknormen voor overstroming voldoen. Na herinrichting van het gebied moet de waterhuishouding voldoen aan deze normen. Deze zijn uitgewerkt in het Veiligheidsplan (van Wetterskip Fryslân). De belangrijkste maatregelen die conform het Veiligheidsplan moeten worden uitgevoerd, zijn:

- Vergroten van het open-waterbergingspercentage met 1%;
- Verbeteren en vergroten van doorvoer van boezemwater naar het gemaal Ropta;
- Ophogen van boezemkaden om te voldoen aan nieuwe veiligheidsnormen.

Als laatste moet de inrichting erop gericht zijn om versnippering van peilgebieden te voorkomen en te streven naar grote robuuste watersystemen.

Kaderrichtlijn Water

Naast de functie landbouw heeft het water ook een ecologische en recreatieve functie. Wij treffen ook maatregelen om deze functies te versterken. Vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) ligt er een opgave voor dit gebied. De ecologische inrichtingsmaatregelen die voor dit gebied zijn benoemd worden beschreven in Hoofdstuk 4.4 Natuur.

Bodemdaling

Door de bodemdalingen functioneert het waterhuishoudingsstelsel niet meer optimaal en neemt de drooglegging af. Doordat de waterpeilen niet of zo min mogelijk mogen worden verlaagd, neemt ook de bergingscapaciteit van het gebied af. Verder dalen de kaden, waardoor deze verhoogd moeten worden. Voor bodemdaling zijn de belangrijkste compenserende maatregelen:

- Vergroten van de waterberging;
- Optimaliseren en automatiseren van stuwen;
- Verhogen van de kaden langs de Friese boezem;
- Aanpassen beschoeiingen;
- Aanpassen rioleringen.

4.3.2 Uit te voeren maatregelen

Waterberging

Wateroverlast door piekbuien zal vaker kunnen worden opgevangen door naast verbreding van watergangen ook gebieden voor waterberging -in de vorm van zogenaamde overloopgebieden- in te richten. Maar ook door het verbeteren en aanleggen van nieuwe kades en oevers en door op een aantal plaatsen ruimte voor noodpompen in te richten. Zo kan onder andere versneld piekafvoer kan plaatsvinden naar de boezemvaart. Het in stand houden of uitbreiden van de waterberging is een verantwoordelijkheid van het waterschap, maar kan niet plaatsvinden zonder medewerking van de grondeigenaren.

Door het inrichten van overloopgebieden en het verbreden van hoofdwatgangen wordt de waterbergingscapaciteit vergroot (zie kaartbijlagen). Wij gaan er van uit dat met de inzet van de maatregelen in dit plan voldoende ruimte voor berging en compensatie van de bodemdaling ontstaat. Voor het realiseren van de doelstellingen uit het veiligheidsplan (1% doelstelling van het Wetterskip Fryslân) én extra waterberging in overloopgebieden willen wij in totaal 28 hectare watergangverbreding en aanleg nieuwe watergangen (open water berging) realiseren, maar ook 140 hectare inrichten als overloopgebieden (tijdelijke waterberging). Ook buiten het plangebied, in het projectgebied Waddenglas, wordt waterberging gerealiseerd. In totaal gaat het hierbij om ruim 9 hectare. Hiermee is het totaal aan te realiseren waterberging voldoende voor de gehele wateropgave in de streek. De bergingscapaciteit neemt substantieel toe en er vindt compensatie plaats van de bodemdaling en de gevolgen

van klimaatverandering.

Overloopgebieden worden ingezet in extreem natte perioden om tijdelijk een grote hoeveelheid water op te slaan. Het gaat om noodberging. Het gaat hier niet om boezemwater. Deze gebieden komen in de laaggelegen delen te liggen. Om te voorkomen dat de zoute kwel zal toenemen, worden de overloopgebieden niet afgegraven. Afhankelijk van de frequentie dat de overloopgebieden ingezet moeten worden, zullen ze voorzien worden van een extra bemaling of een voorziening om noodpompen te plaatsen. Deze overloopgebieden blijven beschikbaar voor de landbouw en behouden de landbouwfunctie. Het gaat daarbij om gebruik voor de veehouderij. Wij hebben in de begroting middelen opgenomen om de afwaardering van deze gronden te betalen. Om de schade te beperken wordt onderzocht of het mogelijk is akkerbouwgebruik te ruilen met graslandgebruik. Zoals eerder genoemd, zal het optimaliseren en automatiseren van stuwen een belangrijke aanvullende maatregel zijn.

Kaden

Voor Tzummarum wordt een afsluitbare hoogwatervoorziening van het boezemwater voorgesteld, zodat geen kadeverhoging in de bebouwde kom nodig is. Voor de Tsjummearumer Feart heeft een combinatie van het verbinden van hoge gronden met een rietzone de voorkeur boven een inrichting van de kade. Bij Boer kan de kade van de Berltsumer Ried beter terug worden gelegd om dit lage deel voor de boezem te leggen.

Riolering

Door de bodemdaling treedt er schade op aan het rioleringssysteem. Over het algemeen levert dit weinig knelpunten op. Op een aantal plekken moeten er echter wel werkzaamheden worden uitgevoerd, om problemen te voorkomen. Het gaat vooral om herstelmaatregelen aan overstorten. In de eerdere berekeningen is er vanuit gegaan dat de polderpeilen mee zakken met de bodemdaling. Daarom zijn alleen de overstorten op boezemwater meegenomen. Omdat wij er voor gekozen hebben om de waterpeilen niet of zo weinig mogelijk te verlagen, zal in de komende jaren van uitvoering opnieuw gekeken moeten worden welke invloed de bodemdaling op het rioolsysteem heeft. Daarbij zullen ook klimaatscenario's en effecten van buien betrokken worden. Als blijkt dat deze factoren invloed uitoefenen op het functioneren van de riolering, zullen wij het plan aanpassen op de dan te treffen maatregelen.

² Bij het onderdeel Landbouw zijn dezelfde maatregelen voor het creëren van 28 hectare open water reeds genoemd (zie 4.2.2). Het wordt bij dit thema nogmaals aangehaald omdat het ook betrekking heeft op het thema 'Water'.

Samenvatting uit te voeren maatregelen voor het thema 'Water'

- 28 hectare open water creëren door slootverbreding, bestaande uit:
 - 25,1 km watergangen aanleggen of verbreden t.b.v. verziltingbestrijding;
 - 2,2 km watergangen verbreden t.b.v. waterberging;
 - 2,0 km perceelsslots verbreden in combinatie met perceelsvergroting;
 - 4,1 km watergang aanleggen of verbreden t.b.v. waterafvoer;
- 39 km watergangen verbreden als natuurvriendelijke oever t.b.v. waterberging (KRW);
- Aanleg 140 hectare overloopgebieden;
- Optimaliseren en automatiseren van stuwen;
- Nieuwbouw gemaal Herbaijum en gemaal De Mieden renoveren;
- Verbeteren van de wateraanvoer naar gemaal Ropta, in samenhang met de realisatie van natuurvriendelijke oevers;
- Afkoppelen boezemvaart in Tzummarum d.m.v. doorvaarbaar afsluitkunstwerk Minnertsgeaster Feart;
- Aanleg "kaden" langs de Tsjummeaumer en Easterbierrumer Feart (hoogte zoeken in het veld);
- Nabij Boer gebied voor de boezem leggen, kade achteruit leggen;
- Aanpassen kade langs de zuidzijde van het Berltsumer Wiid (exacte locatie nader te bepalen);
- Aanpassen kaden en oevers bebouwd gebied Boer en Ried (exacte locatie nader te bepalen);
- Particuliere beschoeiingen aanpassen (exacte locatie nader te bepalen);
- Aanpassen riooloverstort en rioolputten bij Tzummarum (exacte locatie nader te bepalen);
- Peilverlaging in het bemalingsgebied De Mieden met ca. 20 cm;
- Peilverlaging in het bemalingsgebied Herbayum (oostelijk van Herbaijumer opvaart en de Miedleane) met ca 10-20 cm.

4.3.3 Mate van doelrealisatie

Regionale watersystemen

Door het vergroten van de waterberging wordt eveneens een provinciaal doel, het realiseren van waterberging in regionale systemen, gerealiseerd. Door de verbreding van bestaande watergangen en de aanleg van nieuwe hoofdwatergangen wordt ca. 28 hectare meer open water in het plangebied gerealiseerd. Ook wordt ca. 140 hectare als overloopgebied ingericht. Wanneer het bij grote hoeveelheden neerslag nodig is, kunnen deze gronden tijdelijk onder water lopen, als eerste opvang. Het water zal dan zo snel mogelijk alsnog via de gemalen afgevoerd worden.

Kader Richtlijn Water

In lijn met deze Europese richtlijn wordt de ecologische kwaliteit van gehele watersysteem verbeterd. De te verbrede watergangen krijgen natuurvriendelijke oevers, al dan niet ingeplant met riet. Verder wordt het gemaal De Mieden passeerbaar voor vissen gemaakt. Daarnaast worden twee bestaande vispassages verbeterd en worden er bij Roptazijl twee nieuwe vispassages aangelegd.

4.3.4 Ambities zonder financiële dekking

Geen.

4.4 Natuur

4.4.1 Huidige situatie

In het plangebied is geen EHS (Ecologische Hoofdstructuur) aangewezen. De bestaande en de te ontwikkelen natuurwaarden zijn vooral gekoppeld aan het water in het gebied. De bestaande vaarten en waterlopen bieden kansen voor de flora en fauna (vissen en vogels). Er komen lokaal hoge dichtheden van weidevogels voor, met name rondom het natuurgebied Dongjumer Leech.

De doelstelling vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) Noordwest Fryslân is een verbetering van de ecologische kwaliteiten van oppervlaktewater van enige omvang. In dit gebied gaat het bij de aanleg van rietkragen of natuurvriendelijke oevers om twee vaarten: de Doanjumer Feart en de Roptafeart. Langs sommige vaarten zijn nu geen natuurvriendelijke oevers aanwezig. Een samenhangend netwerk van dergelijke oevers is gewenst, omdat de flora en fauna zich dan in en om de vaarten beter kan ontwikkelen. Hiermee ontstaat een betere ecologische verbinding tussen de verschillende wateren en kleine natuurgebieden, zoals het Dongjumer Leech en de dijkspuiten.

In de Kaderrichtlijn Water Noordwest Fryslân wordt aandacht geschonken aan vispassages in het gebied. Er komen maatregelen om de verbindingen tussen de polders en de boezemvaarten te verbeteren. Hierdoor kunnen de vispopulaties en de soortenrijkdom vergroot worden. Voor een goede ontwikkeling van de visstand zijn ook betere verbindingen nodig tussen de Waddenzee, de bemalen polders en de achterliggende boezemvaarten. Dit is vooral gunstig voor de glasaal (paling) en de driedoornige stekelbaars. Bij het gemaal Roptazijl is een vishevel aanwezig, waardoor vissen vanuit zee het gebied in kunnen. Landinwaarts zijn soms onoverkomelijke drempels aanwezig zoals gemalen en afgesloten poldersystemen.

Het provinciale weidevogelbeleid is gericht op het behoud en de ontwikkeling van de weidevogelpopulatie in Fryslân

en met name op de grutto als gidsssoort. Het doel is om alle betrokken partijen zoals agrariërs, natuurbeschermingsorganisaties, vogelwachten en particulieren samen een goed weidevogelbeheer te laten uitvoeren. Het stimuleren van samenwerkingsverbanden van weidevogelkringen of Skriezekrites speelt hierbij een grote rol. Vanuit het project Waddenglas bij Sexbierum wordt gezocht naar compensatie, doordat in dat project de oppervlakte weidevogelgebied afneemt. Hierdoor wordt compensatiegeld beschikbaar gesteld om in de omgeving van het Waddenglas-project gebieden geschikter te maken of weidevogelbeheer te stimuleren.

In de laaggelegen delen komen relatief hoge dichtheden grutto's voor. De laatste jaren is het aantal broedparen wel achteruit gegaan. Dit komt overeen met de landelijke trends van het aantal gruttobroedparen. Om deze achteruitgang van het aantal grutto's te beperken, is het van belang om maatregelen te treffen om de omstandigheden van de grutto's te behouden of zelfs te verbeteren. Er is een actieve vogelwacht in Franeker en omstreken. Deze verzorgt de nazorg en nestbescherming en houdt de ontwikkelingen qua aantallen bij. Er zijn geen agrarische natuurverenigingen of weidevogelkringen in het gebied aanwezig.

Het provinciale beleid voor weidevogels wordt in 2013 herzien en kan voor dit gebied wijzigen.

Er zijn ook kansen voor de natuur door de ligging van het gebied naast de Waddenzee. Nu ontbreken er buitendijks kwelders en binnendijks liggen intensief gebruikte akkerbouwpercelen. De scherpe overgang van het land naar de Waddenzee kan worden aangepast door buitendijks kwelders te ontwikkelen. Dit kan wellicht ook een bijdrage leveren aan de verbetering van de veiligheid.

4.4.2 Uit te voeren maatregelen

Aanleg van rietkragen en natuurvriendelijke oevers
Wij gaan 39 kilometer natuurvriendelijke oevers en/of

rietstroken aanleggen, in combinatie met verbreding van de watergangen. Dit gebeurt deels om de ecologische kwaliteit van het waterhuishoudkundig systeem te verbeteren en deels om de waterbergingscapaciteit van het systeem te vergroten. De breedte van deze verbredingsstroken is in dit stadium nog niet bekend, maar bedraagt minimaal 4 meter. Uitgaande van een gemiddelde van 4 à 5 meter is voor deze natuurvriendelijke oevers ca. 16 hectare nodig.

Vispassages

Bij Roptazijl is een vishevel aanwezig, waardoor vissen vanuit de Waddenzee in de Dijkvaart kunnen komen. Met name driedoornige stekelbaars en glasaal zwemmen in het voorjaar “stroomopwaarts” op zoek naar paai- en leefgebieden. Voor een verdere trek richting de Friese Boezem is bij Tzummarum een vispassage aanwezig. Omdat deze nu niet goed werkt, willen wij die aanpassen. In de huidige situatie zijn er beperkte mogelijkheden voor de vissen om van de boezemvaarten in de aanliggende polders te komen. In deze polders zijn vaak wel inlaatvoorzieningen, die passeerbaar zijn voor zoetwatervissen. Deze inlaten staan zomers voldoende open om vis vanuit de Friese boezem te laten passeren. Voor de intrek van stekelbaars en glasaal functioneren deze inlaten minimaal, omdat deze inlaten nog niet geopend worden tijdens de intrek in het vroege voorjaar. De stekelbaars en de glasaal willen stroomopwaarts zwemmen en gaan dan eerder bij de uitstroom van de gemalen wachten. De gemalen zijn nu echter niet passeerbaar vanuit de Friese boezem. Om de visintrek vanuit de boezem naar de polders te stimuleren, willen wij een aantal voorzieningen treffen (bijvoorbeeld vishevels). Binnen de financiële mogelijkheden gaan wij bezien welke maatregelen er voor de meest kansrijke locaties, het gemaal Schalsum en het gemaal De Mieden bij Ried, uitvoerbaar zijn. Deze locaties zijn kansrijk, omdat de achterliggende peilgebieden groot en aaneengesloten zijn.

In de Kaderrichtlijn Water wordt tevens aangegeven dat de genoemde gemalen ook passeerbaar gemaakt moeten worden voor de vissen, die van de polder naar de boezemvaart willen. Het gaat hier bijvoorbeeld om aal en stekelbaars, die in de herfst terug willen naar de zee. Wetterskip Fryslân zal, buiten de maatregelen in dit plan om, het vijzelgemaal bij Schalsum renoveren of vernieuwen. Daarbij zal het gemaal tegelijkertijd visvriendelijk worden gemaakt. Ook bij de in dit plan voorziene nieuwbouw van gemaal Herbaijum worden visvriendelijke maatregelen getroffen.

Weidevogels

Wij willen de ontwikkeling van weidevogels stimuleren door agrarisch beheer te bevorderen. Wij willen regelen dat er een prijsvraag uitgeschreven wordt om de oprich-

ting van een samenwerkingsverband of het schrijven van een weidevogelplan te stimuleren en daar geld voor reserveren. In dat verband willen wij een symposium over weidevogelbeheer in het gebied laten organiseren. Hierbij kunnen onder andere agrariërs, die elders aan weidevogelbeheer doen, vertellen over hun ervaringen. Naast de prijsvraag en een symposium stellen wij voor een contactpersoon of kringconsulent aan te stellen. Deze persoon zal gesprekken aangaan met grondgebruikers om te stimuleren dat zij aan weidevogelbeheer gaan doen in een samenwerkingsverband. Het is mogelijk dat het beleid in 2013 aangepast wordt.

Samenvatting uit te voeren maatregelen thema ‘Natuur’

- Aanleg 39 km natuurvriendelijke oevers;
- Verbeteren vispassage nabij Tzummarum;
- Verbeteren vispassage Griene Dijk;
- Aanleg vispassage nabij Ropta (verbinding Dijkvaart en Roptavaart);
- Treffen visvriendelijke voorzieningen bij gemaal bij De Mieden;
- Mogelijkheid voor het verbeteren van de omstandigheden voor weidevogels;
- Symposium;
- Aanstellen weidevogelconsulent.

4.4.3 Mate van doelrealisatie

De meeste maatregelen zijn ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water.

4.4.4 Ambities zonder financiële dekking Dijkspuiten

Sommige binnendijkse natuurwaarden zijn ook gekoppeld aan de zeewaterinvloed. Langs de waddendijk ligt aan de landzijde een aantal dijkspuiten. Deze putten zijn in het verleden gegraven ten behoeve van dijk aanleg en dijkverzwaring. De huidige inrichting en de waterbeheersing van deze putten zijn niet optimaal afgestemd op de ontwikkeling van de natuurwaarden. Om de natuurwaarden in en om de dijkspuiten te verhogen, willen wij het waterpeil in deze putten meer en op een natuurlijke manier laten fluctueren. Daardoor kan de zoute kwelinvloed vergroot worden ter versterking van de natuurwaarden. Wij willen bekijken of er verbindingen met de Dyksfeart kunnen komen om de intrek van vissen zoals stekelbaars en glasaal mogelijk te maken. Daarnaast zullen de huidige steile oevers flauwer afgegraven worden. Met die grond kunnen de putten plaatselijk ondieper gemaakt worden. Hierdoor ontstaan in combinatie met de gewenste peildynamiek vooroevers en slikranden, welke aantrekkelijk zijn voor vogels. In overleg met It Fryske Gea, eigenaar en beheerder, zullen de plannen nader besproken en uitgewerkt worden. Ook zal worden gezocht naar financiële middelen om deze ambitie te kunnen verwezenlijken.

Kwelderontwikkeling

Een geleidelijke overgang met kwelders maakt de overgang van de zee naar het land natuurlijker en biedt meer kansen voor de natuur, maar ook voor de aantrekkelijkheid en de recreatieve waarden van het gebied. Verder kan een kwelder ook bijdragen aan de veiligheid, doordat bij stormen de golfslag op de kwelder gebroken wordt. Het stimuleren van kwelderontwikkeling heeft volgens deskundigen de meeste kans van slagen ten oosten van Oosterbierum. Daar kunnen strekdammen aangelegd worden, zodat de slibafzetting ter plaatse versterkt kan worden. Het is in dit stadium nog niet exact bekend welke inrichtingsmaatregelen voor de kwelderontwikkeling uitgevoerd moeten worden. Met betrokken partijen zal dit nog nader uitgewerkt worden. Er is geen financiële dekking, maar wij willen nagaan of deze maatregel voor subsidie in aanmerking komt bij het Waddenfonds.

4.5 Landschap en cultuurhistorie

4.5.1 Huidige situatie

Kenmerkend voor het gebied zijn de hogere kwelderruggen, die van noordoost naar zuidwest lopen. Op de kwelderruggen liggen vanouds de dorpen en de boerderijen met beplantingen en de akkerbouwgronden. Tussen de kwelderruggen liggen grote laagtes, waarin de grotere vaarten liggen en meer veehouderijbedrijven met graslanden zijn. Deze laagtes kenmerken zich door de openheid en vergezichten. Het landschap wordt gezien als de belangrijkste drager voor de ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied. Het behoud van deze kwaliteit staat echter onder druk. Het behoud van de cultuurhistorische kwaliteiten botst soms met de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Ook de verscheidenheid in het landschap (openheid versus beslotenheid) wordt steeds kleiner. De uitdaging is dan ook om de toekomstige ontwikkelingen op zo'n manier in te passen, zodat verschillen weer benadrukt worden en de geschiedenis van het landschap herkenbaar blijft. Daarnaast kan de verscheidenheid in het landschap versterkt worden door landschappelijke inrichtingsmaatregelen.

4.5.2 Uit te voeren maatregelen

Om de huidige verdeling van openheid in de lagere gebieden en de verdichting rondom de dorpen en op de kwelderruggen te versterken, worden de volgende projecten en inrichtingsmaatregelen voorgesteld.

Versterken landschap

De landschappelijke aankleding van de dorpen en de kleinschalige samenhang van de kleinere kwelderruggen willen we verbeteren en versterken. Bij ontwikkelingen en aanpassingen staat het behouden en versterken van de kenmerkende landschappelijke opbouw voorop. Het gaat

daarbij om het behouden van de identiteit van het landschap, het versterken van de aanwezige verschillen en het benutten van de landschappelijke structuur voor de inpassing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Goede erfbeplantingen dragen ook bij aan een herkenbaar en vitaal landschap. Het herstel van bestaande erfbeplantingen en de aanleg van nieuwe beplantingen bij nieuwbouw van boerderijen en/of stallen willen wij daarom stimuleren. Voor het herstel en versterking van erfbeplantingen in het gebied is voor 7 erfbeplantingen budget opgenomen in de begroting. Om de particuliere belangstelling voor het herstel en verbetering van erfbeplantingen in het gebied te vergroten, zal Landschapsbeheer Friesland een vijftal stimuleringscursussen aanbieden.

Behoud van cultuurhistorisch karakter van het gebied
Cultuurhistorische elementen zoals kruinige percelen, cultuurhistorische objecten en oude wegen en paden geven samen met het huidige landschap de geschiedenis van het gebied weer. Wij willen dat deze geschiedenis "leesbaar" blijft voor de bewoners en bezoekers van het gebied. Kenmerkend voor akkerbouwgebieden in de noordelijke kleistreek zijn de kruinige percelen. De bolvormige, hoge akkers vormen een bijzonder reliëf op de kwelderruggen. Wij willen voor vijf deelgebieden met gave kruinige percelen zoeken naar mogelijkheden om deze percelen te behouden. Hiervoor zullen wij aansluiten bij het initiatief van de Gouden Diensten van de provinciaal archeoloog. De vijf deelgebieden liggen respectievelijk in de omgeving van Dongjum, Foarryp, Firdgum, Westerbuorren (Tzummarum) en Peins-Schalsum.

Bij cultuurhistorische elementen moet gedacht worden aan oude erven van boerderijen of huisplaatsen, stinzen (Hege Wier), kloosterterreinen en terprestanten. Voor het behoud en de ontwikkeling van deze karakteristieke cultuurhistorische elementen is voor de gemeente Franekeradeel onderzoek uitgevoerd. Deze gemeente wil het cultuurhistorisch erfgoed in de gemeente versterken.

Bescherming terpen

De provincie Fryslân heeft medio 2012 middelen beschikbaar gesteld voor bescherming van terpen. Het gaat om € 1,4 miljoen euro, inclusief btw en proceskosten. Dit bedrag hebben wij aan de planbegroting toegevoegd. Wij zullen de aankoop van terpgronden of het maken van afspraken over aangepast agrarisch beheer voor terpgronden in de planuitvoering (wettelijke herverkaveling) meenemen. Het uitgangspunt daarbij is dat zowel aankoop als beheer op basis van vrijwilligheid plaatsvindt.

Inpassing nieuwe of grote bouwkavels van met name agrarische bedrijven

De landbouw wil grotere bouwkavels van 3 à 4 hectare. Hierbij geldt wel dat er sprake moet zijn van maatwerk bij

de inpassing en een volwaardige, mogelijk andere invulling van de oude gebouwen. Overigens gelden bij nieuwe grote bouwkavels natuurlijk ook de uitgangspunten van de provincie en de gemeente.

Samenvatting uit te voeren maatregelen voor het thema 'Landschap en cultuurhistorie'

- Herinrichting ruilverkavelingsbosje Dongjum, aanleg wandelpad 1.400 meter;
- Aanbrengen laanbeplanting waar dat past binnen landschappelijk kader;
- Herstel en versterking erfbeplanting, 7 stuks;
- Stimuleringscursus erfbeplanting Landschapsbeheer Friesland, 5 stuks;
- Beschermen van terpen.

4.5.3 Mate van doelrealisatie

De landschapsmaatregelen in het plan dragen bij aan herstel van karakteristieke landschapselementen, hetgeen een generiek provinciaal doel is. Het gaat hierbij om de aanleg van ca. 14 kilometer laanbeplanting en de aanleg of herstel van 7 erfbeplantingen, verspreid over het gebied. Uitgangspunt bij die laanbeplanting is dat er op maat en met terughoudendheid een beperkte, aanvullende beplanting aangebracht zal worden. De maatregelen zijn bedoeld om de lokale kleinschaligheid te versterken. Het bestaande dorpsbosje bij Dongjum zal heringericht worden om beter te voldoen aan de wensen van de dorpsbewoners.

4.5.4 Ambities zonder financiële dekking

Door het verbeteren van de groenstructuur wordt de belevingswaarde van de dorpen en de kwelderwallen verhoogd en de leefbaarheid versterkt.

De ambitie is om voor nog eens 13 erfbeplantingen budget te vinden, zodat het totaal op 20 komt. Verder zijn er

particuliere initiatieven om het bosje Kingmastate bij Zweins opnieuw in te richten. Daarbij is ook de wens aanwezig om de oude oprijlaan van laanbomen te voorzien.

4.6 Leefbaarheid

4.6.1 Huidige situatie

De leefbaarheid staat in dit gebied onder druk. Het gebied kan economische impulsen die samenhangen met de uitvoering van maatregelen in dit plan, goed gebruiken. Er liggen duidelijk kansen in dit gebied. Zo is het vanwege de bijzondere landschappelijke structuur en de rijke historie van het gebied interessant om er als toerist te vertoeven. In de loop der jaren zijn bepaalde structuren, zoals de oude trambaan, kerkenpaden tussen en rondom dorpen en vaarverbindingen, buiten gebruik gesteld en deels verdwenen of in verval geraakt. Dit zijn verbindingen die op oude kaarten weer teruggevonden kunnen worden. Er is behoefte bij de mensen in het gebied om deze structuren te herstellen en de kwaliteit van hun directe woonomgeving te verbeteren. Naast de twee steden Franeker en Harlingen kent het gebied twaalf dorpen, elk met hun eigen karakter. De werkgelegenheid is beperkt en de vitaliteit van de dorpen is niet optimaal. De inrichting van de doorgaande wegen en de openbare ruimte in de dorpen laat ook te wensen over. De verkeersproblematiek van doorgaande wegen door de dorpen vraagt aandacht. De kwaliteit van het woonklimaat in veel dorpen kan een impuls gebruiken.

Wij willen de leefbaarheid op het platteland verbeteren. Het gaat dan in de eerste plaats om het wonen en werken in een kwalitatief goede omgeving. In de tweede plaats is het van belang dat het gebied aantrekkelijk is voor bezoekers om er kortere of langere tijd te verblijven. Wij sluiten maatregelen zoals de aanpak van verpauperde

panden, woningbouw of bedrijfsverplaatsingen (m.u.v. agrarische bedrijven) uit. De doorgaande wegen, watergangen en de groenstructuur van dorpen rekenen wij wel tot onze ambitie.

De prioriteit van de gemeente Franekeradeel ligt bij dit beleidsveld op de verbetering van de landbouwwegen en de verkeersproblematiek van doorgaande wegen.

4.6.2 Uit te voeren maatregelen

Wensen uit het gebied / maatschappelijke plus

Wij willen de dorpsgemeenschappen, waar dat kan, ondersteunen. Vanuit de dorpen bestaan er vooral wensen op het gebied van een mooie groenstructuur, een goede en veilige ontsluiting voor fietsers en wandelaars, wandelommetjes vanuit diverse dorpen, het beter toegankelijk maken van dorpsbosjes en het vernieuwen van dorpskernen in samenhang met het saneren of opknappen van verpauperde panden. Wij gaan in dit plan op een aantal van die wensen in.

In het voorjaar van 2010 waren er beperkt middelen beschikbaar. Wij hebben medio 2012 besloten, om bovenop de eerder toegezegde middelen, in totaal 6 miljoen euro beschikbaar te stellen voor de zogenaamde 'maatschappelijke plus'. Tijdens de planuitvoering zullen wij bepalen welke maatregelen daar voor uitgevoerd gaan worden. Dat hangt ook samen met de mogelijkheden om een bijdrage uit het Waddenfonds te krijgen.

Wegen

Vanuit de dorpen is de wens kenbaar gemaakt om de overlast van het verkeer op de doorgaande provinciale

weg N393 te verminderen. De leefbaarheid en de veiligheid worden negatief beïnvloed door het doorgaande verkeer. Wij zetten in op reconstructie van de doorgaande wegen in de dorpen. Veel dorpen noemen namelijk in hun dorpsvisie de wens om de doorgaande weg te reconstrueren. Wij willen ook een aantal landbouwwegen verbeteren, zodat het landbouwverkeer niet meer door Oosterbierum en Tzummarum hoeft.

De aanpassing van de doorgaande wegen in Dongjum, Ried en Wijnaldum (dorpsreconstructies) is in 2010 en 2011 al uitgevoerd.

Vaarroutes

De vaarrecreatie is voornamelijk beperkt tot de boezemwatergangen. Deze wateren zijn geschikt voor motorboten en sloepen. Er is behoefte aan het verbeteren van de bereikbaarheid over het water, via doorgaande vaarten en opvaartten. Bij dit onderdeel gaat het vooral om het wegnemen van obstakels, door bijvoorbeeld overdraagplaatsen voor kano's en steigers te regelen. Door bodemdaling zal de doorvaarthoogte van een deel van de bruggen afnemen. Wij zullen 5 bruggen in het kader van

het dit plan ophogen/aanpassen. De bevaarbaarheid voor kleine motorvaartuigen en kano's wordt daarmee aanzienlijk beter. Ook wordt een aanlegsteiger van twintig meter voor sloepen en jachten gerealiseerd, als onderdeel van de Noordelijke Elfstedenvaartroute. Tot slot zal de voetgangersvoorziening onder de brug bij Herbaijum aangepast worden, zodat omwonenden en andere gebruikers 'met droge voeten' onder de brug door kunnen.

Samenvatting uit te voeren maatregelen

- Afkoppelen boezemvaart bij Tzummarum door middel van een doorvaarbare afsluiter;
- Aanlegsteiger sloepen en jachten;
- Herstel/ophogen van 5 bruggen;
- Herstel/aanbrengen mantelbuis bij duiker;
- Wegreconstructies in dorpen;
- Voetgangersvoorziening bij de brug Herbaijum;
- Maatschappelijke plus.

4.6.3 Mate van doelrealisatie

De maatregelen richten zich op de instandhouding en de uitbreiding van de vaarmogelijkheden in en rondom de Elfstedenvaartroute. Daarnaast dragen de (al uitgevoerde) wegreconstructies in de dorpen en de beperking van verkeerssnelheden op de wegen bij aan de verkeersveiligheid en de leefbaarheid in het gebied.

4.6.4 Ambities zonder financiële dekking

Wegen

Bij Dongjum, Ried en Wijnaldum zijn de wegreconstructies uitgevoerd. Voor enkele andere gewenste wegreconstructies in de dorpen zijn mogelijk uit de maatschappelijke plus alsnog financiële middelen beschikbaar te stellen. De beide gemeenten zien dit als een speerpunt.

Fiets- en wandelroutes

Op het gebied van recreatievoorzieningen hebben wij de ambitie om de mogelijkheden voor wandelen en fietsen te verbeteren. Dat kan door bestaande routes op te knappen en vooral ontbrekende schakels aan te leggen. De verbreding van watergangen met nieuwe taluds biedt mogelijkheden voor de aanleg van wandel- en fietspaden. Een concentratie lijkt zich af te tekenen in de zone Roptafeart-Dongjum. Dit biedt wellicht kansen voor een recreatieve verbinding met ruimte voor ideeën uit de streek. Een aantal fiets- en/of wandelpaden kan in een planaanpassing meegenomen worden.

Waterrecreatievoorzieningen

In het gebied wordt veel gevist. De mogelijkheden voor de sportvisserij moeten dan ook behouden blijven. Dit betekent dat wij, in trajecten met brede natuurvriendelijke oevers, vissteigers willen aanleggen. Verder willen wij bijvoorbeeld voorzieningen regelen, zoals een boothelling om kleinere (vis)boten in het water te laten.

Het gebied is tevens geschikt voor de kanosport. Om het gebied beter te ontsluiten voor deze groep recreanten wordt gedacht aan de aanleg van één of meerdere kanosteigers en diverse kano overdraagplaatsen, om van het ene water in het andere te geraken. Vooralsnog is hiervoor geen geld beschikbaar.

Historische bebouwing

Het gebied kent vele states en stateterreinen. Deze maken deel uit van het cultureel erfgoed van het gebied. Ze zijn in particulier bezit. Maatregelen zijn nodig om met name de stateterreinen in hun oorspronkelijke staat voor het gebied te behouden.

4.7 Energie

4.7.1 Huidige situatie

Wij willen in de uitvoeringsperiode projecten en ontwikkelingen stimuleren die zich richten op duurzame energie. Daar is verder onderzoek voor nodig. Het gaat daarbij om haalbaarheidsstudies en voorbereidingen waarin technische en financiële aspecten moeten worden uitgewerkt. Wij verwachten dat er perspectieven zijn voor initiatieven op de volgende terreinen:

- Biomassa: er liggen mogelijkheden vanwege het grote areaal aan akkerbouwgronden. Daarop kunnen energiegewassen verbouwd worden als dat financieel interessant is). Een andere optie is de benutting van een grote hoeveelheid organisch restmateriaal dat vrij komt in dit gebied;
- Wind- en zonne-energie en mogelijke andere energiebronnen, zoals aardwarmte. Het windmolenpark bij Sexbierum spreekt wat dat betreft al voor zich. Bovendien heeft dit gebied op Nederlandse schaal het hoogste aantal zonuren.

Er is een inventariserend onderzoek uitgevoerd naar de biomassastromen in het gebied. Naast biomassa afkomstig van land- en tuinbouw is ook gekeken naar andere biomassa-stromen, bijvoorbeeld van gemeenten en waterschappen. Zijdelings is gekeken naar mogelijkheden om energiegewassen te telen.

In dit inventariserend onderzoek is ook een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor de verwerking van deze biomassa. Dit geeft inzicht in de haalbaarheid van de productie en inzet van deze biomassa voor decentrale energieopwekking. In deze verkennende studie is ook een beeld geschetst van de financiële en praktische realiseerbaarheid van een voorgestelde leveringsketen om een verantwoordelijke keuze te kunnen maken met betrekking tot de technologie om de biomassa in te zamelen en te verwerken. Huidige afnemers en potentiële afnemers van energie en warmte zijn in kaart gebracht. Onderzocht is of er een match is tussen mogelijke gebiedseigen energieproductie en energiegebruik.

Naast de focus op landbouw met haar mogelijkheden voor bio-energie, is ook geïnventariseerd welke andere energiebronnen (zon, wind, aardwarmte, hergebruik) mogelijk zijn binnen het ontwikkelingsgebied.

Op grond van deze inventarisatie kunnen wij keuzes maken welke initiatieven het meest kansrijk zijn voor het

gebied en kunnen in overleg met het gebied de beste keuzes voor verdere uitwerking gemaakt worden.

4.7.2 Uit te voeren maatregelen

Er zijn geen maatregelen opgenomen in het plan.

4.7.3 Ambities zonder financiële dekking

Wij gaan de komende jaren initiatieven ontwikkelen en/ of externe partijen benaderen om de ontwikkeling van projecten voor duurzame energie op gang te brengen. Het kan daarbij zijn dat die ontwikkelingen in het landelijk gebied vorm krijgen, maar ook op industrieterreinen.

5. Instrumentarium

5.1 Grondverwerving

De realisatie van de grondgebonden maatregelen in dit plan en het slagen van de wettelijke herverkaveling hangen vaak samen met de beschikbaarheid van grond. Om die reden is er een grondpot nodig, die gevuld wordt met beschikbare grond. Zo is grond hét smeermiddel om tot herverkaveling en bedrijfsverplaatsing te kunnen komen. Ook is er grond nodig voor bijvoorbeeld recreatieve voorzieningen. Om alle doelen te realiseren is naar schatting 370 hectare nodig (zie tabel 1).

Voor de grondpot is 200 hectare nodig, waarvan gedurende de uitvoering van het plan maximaal 100 hectare in voorraad is. De grond blijft na het gebiedsproces beschikbaar voor de landbouw voor bijvoorbeeld bedrijfsvergroting of 'inplaatsing' van een bedrijf. Deze 200 hectare is gebaseerd op de verwachte ontwikkelingen in de landbouw met betrekking tot groeiers en stoppers. Wij willen 140 hectare landbouwgrond mede gebruiken voor waterberging. Die gronden behouden de landbouwfunctie. Per saldo wordt 30 hectare onttrokken uit de landbouwfunctie. Dit is in verhouding tot het gehele gebied 0,4% van de grond.

Onderwerp	Activiteit	Benodigd aantal hectare	Waarvan tijdelijk
Wegen	Wegreconstructies	2	0
Water	Aanpassing waterbeheersing <ul style="list-style-type: none"> • Omgeving Ropta • Omgeving Herbayum • Omgeving De Mieden • Omgeving Schalsum 	28	0
Water	Overloopgebieden	140	140
Natuur	Natuurvriendelijke oevers	(opp. is verwerkt in slootverbreding)	
Landbouw	Grondpot voor wettelijke herverkaveling en bedrijfsverplaatsing	200	200
Totaal (bruto)		370	340
Totaal (netto)		30	

Tabel 1 Benodigde grond

De gronden met een oppervlakte van 30 hectare, die nodig zijn voor voorzieningen, waarvan de locatie vastligt, worden gekort (korting) conform artikel 56 van de WILG. Het betreft hier de voorzieningen voor de wegconstructies en de aanleg van nieuwe watergangen.

Omdat de maatregelen die vallen onder de 'korting' nog verder uitgewerkt moeten worden, zal er in aansluiting op dit Inrichtingsplan een planwijziging gemaakt en ter inzage gelegd worden (zoals genoemd in paragraaf 1.5). Dit sluit aan bij de beantwoording van veel zienswijzen in de Reactienota over de exacte ligging van (de verbreding van) de watergangen en andere voorzieningen.

De provincie zal de 340 hectare voor de waterberging in overloopgebieden en voor de grondpot op vrijwillige basis verwerven. Wij noemen dit de taakstellingshectares. Bij het ruilplan worden deze gronden op de juiste plek gelegd. Onteigening van gronden zal in dit project niet toegepast worden. Momenteel is ca. 56 hectare op vrijwillige basis verworven. De overige oppervlakte zal de komende 4 à 6 jaar aangekocht dienen te worden. Wij gaan waar mogelijk en op vrijwillige basis ook terpgronden kopen. Wij nemen daar geen taakstelling voor op.

5.2 Eigendom, beheer en onderhoud

De gronden die verworven zijn middels de 'korting' gaan in eigendom, beheer en onderhoud naar een openbaar lichaam. Deze gronden worden door de provincie aan het desbetreffende openbaar lichaam toegewezen. Het Inrichtingsplan en de daaraan gekoppelde planwijziging, met daarin de afspraken over eigendom, beheer en onderhoud zijn daarbij leidend.

De op de kaart aangeduide "te vervallen waterlopen" worden met behulp van het ruilplan toegedeeld aan de aanliggende eigenaren en vervallen daarmee dus als eigendom van het Wetterskip Fryslân.

De oppervlakte grond (28 hectare), die nodig is voor aanpassing van de waterbeheersing, wordt in het kader van dit Inrichtingsplan (artikel 56 lid 1) toegewezen aan Wetterskip Fryslan. Zij nemen ook het beheer en onderhoud ervan voor hun rekening.

De oppervlakte grond (2 hectare), die nodig is voor de reconstructie van de Ottemaleane en de Kapelleleane, wordt in het kader van dit Inrichtingsplan (artikel 56 lid 1) toegewezen aan de gemeente Franekeradeel.

De aangekochte terpgronden komen in eigendom van de provincie Fryslan (die deze gronden desgewenst verpacht).

5.3 Wettelijke herverkaveling conform de WILG

Wij gaan wettelijke herverkaveling inzetten. Wat dit inhoudt, en welk proces daarbij hoort, kunt u lezen in bijlage 4. De argumentatie daarbij is dat het bij de doelen voor de waterhuishouding en landbouw om forse opgaven gaat die op basis van vrijwillige kavelruil waarschijnlijk niet te realiseren zijn. Het gaat in de afweging om het volgende:

Voor **waterberging** is **140 hectare** nodig, zijnde overloopgebieden.

- De noodzaak hiervan wordt deels ingegeven door de bodemdaling in het gebied en deels door klimaatverandering. Ook in een situatie zonder bodemdaling zou het noodzakelijk zijn om overloopgebieden te realiseren. De oppervlakte voor deze overloopgebieden wordt ter plaatse of elders in het project aangekocht. Of er worden -en dat kan ook- met de eigenaren afspraken gemaakt over behoud van eigendom en toekenning van bijbehorende compensatie voor beperking van het gebruik. Als er aangekocht wordt, dan spannen wij ons er voor in om deze gronden na inrichting op vrijwillige basis toe te delen aan agrariërs voor een lagere prijs i.v.m. "wateropvang clause". De gronden worden dan weer aan agrariërs doorverkocht. Deze eenmalige waardedaling ontstaat doordat de gronden periodiek tijdelijk onder water (kunnen) lopen. De gronden zijn daardoor niet geschikt voor akkerbouw. De landbouw-functie van deze gronden verandert niet.
- De **verbreding van de watergangen en de aanleg van nieuwe watergangen omvat 28 hectare**, dit staat gelijk aan ± 70 kilometer. Hier is wel sprake van een functie-verandering van landbouwgrond naar water. Er wordt grond onttrokken aan de landbouw om meer oppervlakte open water te creëren. Het betreft voornamelijk bestaande watergangen die met gemiddeld 4 meter worden verbreed. De natuurvriendelijke oevers worden over een lengte van 39 kilometer aangelegd. De overige 30 kilometer wordt verbreed omwille van de het robuuste watersysteem (aan- en afvoer van water).
- Voor de reconstructie en **wegverbreding** van de Ottemaleane en de Kapellewei is ca. **2 hectare** nodig.
- Er wordt een grondpot ingesteld voor 200 hectare te ruilen grond. Deze grondpot is er om de ruiling van de gronden soepeler te laten verlopen en ook het juiste gebruik (bouw- of grasland) op de juiste gronden te verkrijgen. Deze 200 hectare wordt dus niet aan de landbouw onttrokken, maar komt na ruiling als beperkte bedrijfsvergroting weer terecht bij de landbouw. Verwacht wordt dat in totaal ca. 1.200 hectare grond geruild wordt.
- In het plan is vastgelegd op welke **locaties en tracés waterberging en watergangverbreding** zal worden toegepast. De overloopgebieden zijn op de laagste

plekken gekozen. De verbreding van watergangen omvat reeds bestaande waterlopen. De situering van natuurvriendelijke oevers staat op de inrichtingskaart

- Wettelijke herverkaveling biedt een trefzeker instrument om in de komende acht jaar de uitvoering te realiseren. Anders dan bij de oude Landinrichtingswet kan wettelijke herverkaveling volgens de WILG in circa vijf tot acht jaar (vereenvoudigde procedures) doorlopen worden.

Een Inrichtingsplan op grond van de WILG geeft een 'wettelijke status' aan het Inrichtingsplan en biedt daardoor een wettelijke basis tot grondverwerving en grondruil en het regelen c.q. wijzigen van eigendom, beheer en onderhoud van openbare voorzieningen.

Voor onderdelen van dit plan is een planwijziging nodig. Het gaat hierbij met name om de uitwerking van de tracés die onder de 'korting' vallen (wegreconstructie, waterlopen en zo mogelijk ook fiets- en/of wandelpaden). Dit instrument kan toegepast worden als de tracés gedetailleerd uitgewerkt zijn. Wij willen dat in overleg met de grondeigenaren en grondgebruikers doen, zodat de belangen goed in beeld zijn en er een verantwoorde afweging gemaakt kan worden. Die planwijziging zal naar verwachting eind 2013 ter inzage gelegd en in het voorjaar van 2014 door Gedeputeerde Staten vastgesteld kunnen worden.

Het is de bedoeling dat in de eerste vier jaren van de uitvoering de waterhuishoudkundige maatregelen zoveel mogelijk uitgevoerd worden. Dat kan, omdat de benodigde gronden onder de 'korting' gaan vallen. Tegelijkertijd zullen de voorbereidingen voor de wettelijke herverkaveling getroffen worden. Het gaat daarbij onder andere om het maken van de lijst van rechthebbenden, de pachtregistratie en het houden van wenszittingen. Na enkele jaren, afhankelijk van de voortgang van het project, kan het ontwerp ruilplan opgesteld worden, zodat zichtbaar wordt welke ruiling van gronden voorgesteld wordt. In bijlage 4 leest u meer over de verdere stappen.

6. Organisatie en uitvoering

6.1 Algemeen

De provincie stelt ter opvolging van de Stuurgroep een Bestuurscommissie in. Dit vindt plaats op basis van de Provinciewet. De Bestuurscommissie zal de uitvoering in gedeelten oppakken. Dat vindt plaats in de periode van 2013 tot en met 2020. De Bestuurscommissie zal voor een goede uitvoering twee subcommissies instellen, namelijk een subcommissie grond en toedeling en een subcommissie uitvoering werken.

6.2 Bestuurscommissie

De provincie geeft de Bestuurscommissie de opdracht om het plan uit te voeren. De provincie zal op grond van artikel 81 van de Provinciewet haar publiekrechtelijke taken en bevoegdheden, door middel van delegatie, gedeeltelijk overdragen aan de Bestuurscommissie. Delegatie impliceert tevens dat het bezwaar en beroep meegaat naar de gedelegeerde (de Bestuurscommissie is dus partij in het beroep). Delegatie is wettelijk mogelijk op grond van artikel 81 van de Provinciewet en artikel 2 van de WILG. Na delegatie kan de provincie de gedelegeerde bevoegdheid niet meer zelf uitoefenen. Wel kan de provincie in bijzondere gevallen besluiten om beslissingen van een dergelijke commissie te vernietigen indien deze in strijd zijn met 'het recht' of 'het algemeen belang'. Wanneer de Bestuurscommissie haar taken niet goed uitoefent, kan de provincie de bevoegdheden weer terughalen.

De Bestuurscommissie is uitsluitend verantwoording schuldig aan de provincie. De provincie stelt de regels vast voor een dergelijke commissie waarin taken, samenstelling, zittingsperiode, besluitvorming, werkwijzen, vergoedingen et cetera zijn opgenomen. Deze regels worden gepubliceerd in een reglement. De provincie geeft opdracht aan de Dienst Landelijk Gebied om de Bestuurscommissie te ondersteunen in de planuitvoering. De Dienst Landelijk Gebied geeft opdracht aan het Kadaster om daarbij te helpen.

De Bestuurscommissie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het Inrichtingsplan. De samenstelling van deze commissie is bepaald. De Bestuurscommissie zal direct na de vaststelling van het Inrichtingsplan geïnstalleerd worden.

De specifieke rolverdeling en taken van de Bestuurscommissie en andere betrokken partijen worden in de volgende paragraaf verduidelijkt.

6.2.1 Rolverdeling en taken

De rolverdeling en taken van verschillende betrokken partijen worden hier onder beschreven.

De provincie

- Stelt de Bestuurscommissie in en benoemt voorzitter en leden;
- Stelt het Inrichtingsplan vast;
- Stelt een deel van middelen voor planuitvoering beschikbaar;
- Is opdrachtgever voor de planuitvoering.

De partijen

- Dragen bij aan de planuitvoering door deelname in de Bestuurscommissie en/of subcommissies;
- Stellen financiële bijdragen voor de planuitvoering beschikbaar.

De Bestuurscommissie

De rol en taken van de Bestuurscommissie gaan over het (laten) regelen van de uiteindelijke realisatie van de genoemde maatregelen. De maatregelen zijn ingetekend op kaart en begroot, en dus concreet en afgebakend. Daarbij moet bedacht worden dat er ruimte is om in de praktijk specifieke zaken aan te passen in tijd en ruimte wanneer daar aanleiding toe is. De Bestuurscommissie 'stuurt' als het gaat om instrumenten, middelen en mensen (grond, geld, strategie met betrekking tot benodigde bestuurlijke keuzes). Dat betekent in de praktijk het in de gaten houden van de planning en de financiën (dus binnen de tijd en binnen het budget). En ook zorgen dat de maatregelen met voldoende kwaliteit uitgevoerd worden. Concreet komen daarbij de volgende taken in beeld:

- Het in goede banen leiden van de planuitvoering;
- Het laten regelen van aankopen van grond;
- Het regelen van het financiële projectbeheer;
- Het regelen van aanvullende financiering, waar nodig;
- Het communiceren naar de streek;
- Het verantwoorden middels jaarlijkse rapportage aan de provincie;
- Het adviseren van de provincie over de inzet van DLG voor ondersteuning.

De Bestuurscommissie regelt de uitvoering van alle maatregelen in dit plan. Zij is niet verantwoordelijk voor gemeentelijke taken en procedures (vergunningen, bestemmingsplan). Of voor het initiëren en begeleiden van andere (nieuwe) wensen uit de streek. Dit geldt net zo voor taken van het Wetterskip (bijvoorbeeld het nemen van een peilbesluit). In algemene zin geldt dat de

Bestuurscommissie niet in de verantwoordelijkheden en taken van de betrokken organisaties treedt. De Bestuurscommissie is niet aansprakelijk voor de bodemdaling.

6.2.2 Samenstelling Bestuurscommissie

Bij de keuze van de samenstelling is van belang dat de verschillende belangen uit het gebied goed vertegenwoordigd zijn en in een verhouding die recht doet aan de zwaarte van die belangen. De samenstelling van de Bestuurscommissie Franekeradeel-Harlingen is de volgende:

- Onafhankelijk voorzitter;
- 1 vertegenwoordiger namens de landbouw (LTO/NAV);
- 1 vertegenwoordiger namens de streek (o.a. Dorpsbelangen);
- 1 vertegenwoordiger namens natuur, milieu, landschap en cultuurhistorie;
- 1 vertegenwoordiger (Dagelijks Bestuur-lid) namens Wetterskip Fryslân;
- 1 vertegenwoordiger (wethouder) namens de beide gemeenten;
- 1 vertegenwoordiger van Frisia.

De leden van de Bestuurscommissie moeten bij voorkeur afkomstig zijn uit het gebied. De onafhankelijk voorzitter bij voorkeur niet, omdat hij “boven de partijen” moet kunnen staan. Dan is het een voordeel om geen binding met het gebied te hebben. De Bestuurscommissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris van de DLG. De provincie vaardigt een provinciaal adviseur af in de Bestuurscommissie. De Bestuurscommissie laat zich bijstaan door een werkgroep communicatie.

6.3 Subcommissie grond en toedeling

De Bestuurscommissie stelt een subcommissie grond en toedeling in. Deze commissie is aanspreekpunt voor de Dienst Landelijk Gebied en de provincie als het gaat om grondaankopen, grondruil en inrichtingsvraagstukken. Een dergelijke commissie is beperkt van omvang, is slagvaardig en moet vertrouwelijk kunnen opereren. Zij vormt mede de “ogen en oren” voor DLG in het gebied. De provincie is opdrachtgever en verantwoordelijk voor aankopen en het prijsbeleid. De leden van de commissie worden niet betrokken bij onderhandelingen en worden ook niet geïnformeerd over prijsvorming. De Bestuurscommissie beraadt zich op de samenstelling van deze commissie.

De subcommissie neemt zelfstandig besluiten voor zover die binnen de afgesproken kaders van beleid en financiering vallen. Zij doet verslag van haar werkzaamheden in de Bestuurscommissie en wordt ondersteund door DLG en de provincie.

Voor het plangebied is een provinciaal Aankoop Strategie Plan (ASP) opgesteld. Daarin staan de omvang van de grondpot, de financiering en bepalingen voor grondprijzen en grondaankopen. Dit Aankoop Strategie Plan is door de provincie opgesteld en wordt door Gedeputeerde Staten vastgesteld.

6.4 Subcommissie uitvoering werken

De Bestuurscommissie stelt de subcommissie uitvoering werken in. De Bestuurscommissie beraadt zich op de samenstelling van deze subcommissie. Deze subcommissie neemt zelfstandig besluiten voor zo ver die binnen de afgesproken kaders van beleid en financiering vallen. Zij doet verslag van haar werkzaamheden in de Bestuurscommissie en wordt ondersteund door DLG (proces, aanbesteding werken, e.a.).

Wij willen het Inrichtingsplan gefaseerd uitvoeren in de periode 2013-2020. Wij clusteren de bij elkaar passende maatregelen. Dat helpt om de maatregelen efficiënt aan te besteden. Wij hebben bij het maken van afspraken over de financiering de uitvoering van maatregelen gefaseerd in de tijd.

Zoals elders in dit Inrichtingsplan is vermeld, is afgesproken om tijdens de uitvoering -waar nodig- nadere afspraken te maken over maatregelen voor de waterhuishouding en de landbouw (bijv. maatregelen om voldoende drooglegging te verkrijgen). Uiteraard speelt dit alleen als blijkt dat de maatregelen in dit plan onvoldoende resultaat boeken.

Tijdens de uitvoering van maatregelen zullen afspraken over beheer, onderhoud en eigendom gemaakt worden.

De uitvoering start nadat het Inrichtingsplan door de provincie is vastgesteld.

7. Begroting en financiering

7.1 Begroting

Bij een omvangrijk plan hoort een omvangrijke begroting. Wij hebben de kosten van de maatregelen in dit plan begroot op € 48.591.887,- inclusief BTW. Het gaat om het totale pakket van maatregelen voor water, landbouw, recreatie, natuur, landschap, leefbaarheid, cultuurhistorie en infrastructuur, inclusief gelden voor de maatschappelijke plus en de bescherming van terpen. Wij hebben de financiering voor de periode 2013-2020 voor een groot deel van de maatregelen met elkaar afgesproken. De partijen stellen samen € 47.733.657,- beschikbaar. Wij hebben als (betalende) partijen onderling afgesproken dat wij door inzet van een efficiënte uitvoering ons inzetten om het tekort op te heffen. Wij noemen dat de efficiëncydoelstelling. Als tijdens de uitvoering blijkt dat de kosten hoger oplopen dan nu verwacht wordt of dat het tekort niet opgeheven kan worden, dan zullen wij als partijen afspraken maken over versoberingen van het plan. Dat geldt niet voor maatregelen die als gevolg van bodemdaling gerealiseerd moeten worden. Die worden altijd uitgevoerd. Versoberingen kunnen onder meer bepaald worden voor de maatregelen voor natuurvriendelijke oevers en het inrichten van overloopgebieden.

Voor proceskosten is een bedrag van ruim 5 miljoen euro opgenomen. Voor de kosten voor kadasterwerkzaamheden is een bedrag van 2 miljoen euro geraamd en voor vastgoedkosten geldt een stelpost van 2,4 miljoen euro.

Het bedrag van € 48.591.887,- omvat de bedragen voor de uitvoering van de maatregelen en reserveringen inclusief staartkosten, plankosten, proceskosten, directie, onvoorzien, indexatie en BTW. Een deel van de totale investering wordt gevormd door BTW. Er zijn afspraken met de belastingdienst gemaakt over terugvordering.

In de systematiek van kostenraming is ook met aanvullende kosten gerekend, zodat onvoorzien kosten en risico's kunnen worden opgevangen. Het overzicht van de planmaatregelen en reserveringen staat in bijlage 3.

7.2. Verdeling van de kosten

De te maken kosten zijn toebedeeld aan de betrokken partijen die belang hebben bij de realisatie van de maatregelen en/of die de uitvoering mede financieren. Het gaat om de volgende partijen: gemeente Harlingen, gemeente Franekeradeel, provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Frisia, Vermilion en derden, waaronder agrarische ondernemers. De bijdragen van de partijen zijn als volgt:

Provincie Fryslân	€ 10.920.205,-
Gemeente Harlingen	€ 231.726,-
Gemeente Franekeradeel	€ 3.739.809,-
Wetterskip Fryslân	€ 9.127.347,-
Frisia	€ 16.512.625,-
Vermilion *	€ 3.442.099,-
Contante bijdrage particulieren en instanties	€ 1.805.000,-
Provinciale voorfinanciering gezamenlijke eigenaren	€ 1.954.846,-
Totaal	€ 47.733.657,-

(*) Vermilion koopt haar bijdrage af. Om die reden is de hier vermelde bijdrage nog verhoogd met een risico-opslag. De afspraken hierover zijn in een contract tussen Vermilion en de betrokken overheden vastgelegd.

Kosten gezamenlijke eigenaren

De kavelaanvaardingskosten en een deel van de proceskosten vallen onder de zogeheten kosten gezamenlijke eigenaren en worden (later) verdeeld over alle gezamenlijke eigenaren in het gebied. Kavelaanvaardingswerken worden uitgevoerd, omdat toe te delen kavels voor eigenaren vergelijkbaar moeten zijn met hun ingebrachte kavels. Om een negatief verschil tussen inbreng en toedeling op te heffen, worden kavelaanvaardingswerken uitgevoerd. Wanneer er sprake is van een positief verschil tussen inbreng en toedeling, dan is er sprake van een voordeel of nut. Mede op basis van dit nut, maar ook met het nut van alle geruilde gronden per bedrijf, zullen de kosten van de gezamenlijke eigenaren naar rato onder de eigenaren verdeeld worden. De provincie heeft hiervoor de voorfinanciering geregeld. Zij krijgt deze bijdragen later terug via de verrekening in de Lijst Geldelijke Regelingen.

7.3 Financiering en verantwoording

De financiering voor de uitvoering van de maatregelen in de periode 2013-2020 is -zoals vermeld in paragraaf 7.1- vrijwel geheel geregeld. De verrekening van de BTW moet later nog plaatsvinden en leidt tot lagere netto kosten.

In dit Inrichtingsplan zijn ook die maatregelen vermeld waarvoor geen financiële dekking kon worden afgesproken. Het gaat om maatregelen die samen tussen de 15 en 20 miljoen euro inclusief BTW vergen, exclusief indexatie. In hoofdstuk 4 treft u deze per thema aan in de paragrafen 'ambities zonder financiële dekking'. Onze insteek is dat wij ons gezamenlijk inspannen om in de komende jaren van uitvoering ook hiervoor middelen te vinden. Wij denken aan middelen uit bijvoorbeeld het Waddenfonds,

diverse fondsen van ministeries, subsidies uit de Europese Unie of geld vanuit particuliere initiatieven of private partijen.

Bij de toedeling van kosten voor maatregelen aan de partijen zijn we uitgegaan van de koppeling aan de bodemdaling. Dat betekent dat als de inzet van maatregelen geheel of gedeeltelijk nodig is om de gevolgen van bodemdaling te compenseren, Frisia en Vermilion bijdragen in de financiering. Zo betalen deze partijen bijvoorbeeld niet mee aan de aanleg van groenstructuren bij dorpen, maar wel aan het ophogen van bruggen die verzakt zijn. De gehanteerde verdeelsleutel is in hoofdzaak gekoppeld aan de verdeling tussen de extra benodigde waterberging als compensatie van bodemdaling én de extra waterberging benodigd voor het opvangen van klimaatverandering. Frisia en Vermilion hebben onderling hun bijdrage aan de financiering bepaald. De partijen die de uitvoering financieren hebben in twee

contracten afspraken gemaakt over het financiële beheer, wijze van betalen, spelregels bij kostenoverschrijdingen, kasritmes, e.a.). De kosten zijn begroot per maatregel en per betalende partij. Als bij overschrijding van de geraamde kosten voor uitvoering van een maatregel er bij een partij geld overblijft, dan is afgesproken dat dit geld bij overschrijding van een andere maatregel -waar die partij ook aan meebetaalt- ingezet zal worden. De Bestuurscommissie zal via voortgangsrapportages de sturing op de planuitvoering kunnen effectueren.

8. Communicatie, procedure en vervolgstappen

8.1 Communicatie

Wij willen tijdens de planuitvoering betrokkenen en geïnteresseerden betrekken bij en informeren over de inhoud, voortgang en resultaten van het project. Die communicatie is er op gericht om de meerwaarde van het project goed voor het voetlicht te brengen. We willen daarbij luisteren wat er leeft en het draagvlak behouden en vergroten door gezamenlijk problemen op te lossen en resultaten te boeken. Wij willen u en andere betrokkenen informeren via o.a. een (digitale) nieuwsbrief en een projectwebsite. Zodra er maatregelen uitgevoerd zijn of belangrijke stappen gezet in de wettelijke herverkaveling regelen wij bijeenkomsten (bijvoorbeeld keukentafelgesprekken, werksessies, inloopbijeenkomsten) en persmomenten. Wij gaan na hoe wij via de social media gaan communiceren. Wij kiezen voor een gezamenlijke communicatie vanuit de Bestuurscommissie. Daar zal een werkgroep communicatie ons bij helpen. Bovenstaande uitgangspunten worden uitgewerkt in een communicatieplan voor de Bestuurscommissie.

Na vaststelling door de provincie Fryslân wordt het Inrichtingsplan in de streek toegelicht door middel van voorlichtingsbijeenkomsten.

8.2 Procedure en vervolgstappen

Het Ontwerp-Inrichtingsplan Franekeradeel-Harlingen is door Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân zes weken ter inzage gelegd van 12 april tot en met 24 mei 2010. Er zijn ca. 80 zienswijzen ontvangen en die zijn in de

Reactienota opgenomen en beantwoord. Gedeputeerde Staten zullen die Reactienota tegelijk met het Inrichtingsplan vaststellen, waarbij de wijzigingen als gevolg van de zienswijzen in dat plan zijn doorgevoerd. Na vaststelling van het Inrichtingsplan ligt er een definitief Inrichtingsplan. Gedeputeerde Staten maken dit besluit bekend aan de belanghebbenden in het gebied en in het bijzonder aan de indieners van zienswijzen.

Tegen het besluit tot vaststelling van het Inrichtingsplan kunnen belanghebbenden binnen 6 weken na bekendmaking van het vastgestelde Inrichtingsplan beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State voor zover het betreft:

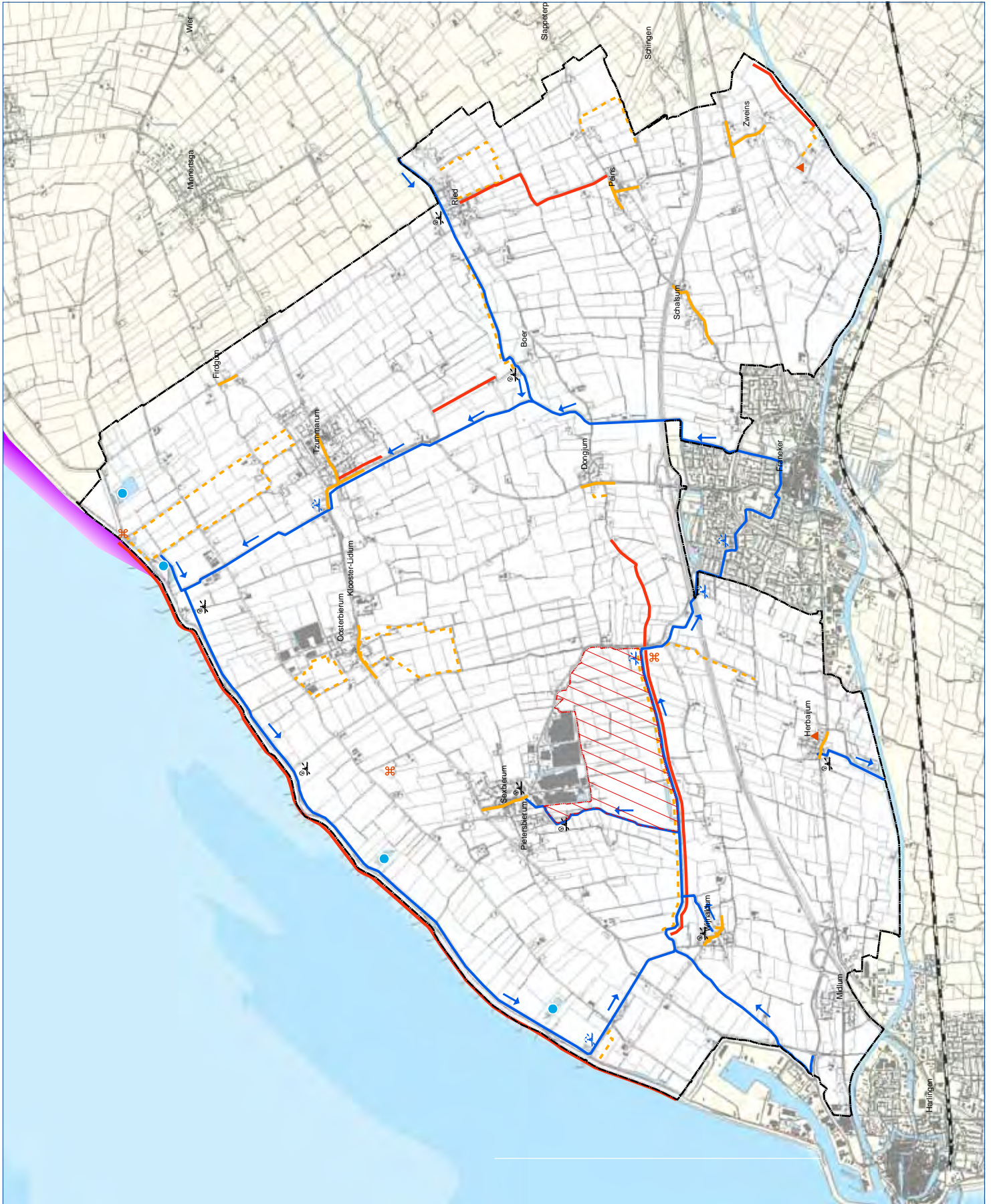
- De begrenzing van het herverkavelingsblok of herverkavelingsblokken;
- Voorzieningen (wegen, waterlopen, voorzieningen met betrekking tot natuur, landschap en openluchtrecreatie en andere voorzieningen van openbaar nut) waarvoor de korting wordt toegepast;
- Toewijzing van eigendom, beheer en onderhoud van voorzieningen van openbaar nut;
- De aanduiding van wegen en bijbehorende kunstwerken als openbare weg.

De uitvoering van het Inrichtingsplan hoeft niet te wachten op de beroepsprocedure en kan derhalve starten na vaststelling van het Inrichtingsplan.

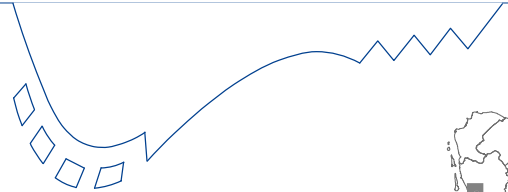
Bijlage 2 Ambitiekaart

Ambitiekaart Franeeradeel - Harlingen

23 mei 2013
schaal 1:30.000

- Legenda**
- Gebiedsgrens glas-inbouw Sebberum
 - Projectgrens
 - Kanoroute
 - Vertrek- en eindpunt kanaal
 - Overdraagpunt kanaal
 - Opwaarderen state-terreinen
 - Te behouden cultuurhistorisch element
 - Dijkspuiten
 - Wegreconstructie dorpen
 - Fieispad
 - Fieispad/wandelpad
 - Wandelpad
 - Kanoroute
 - Kwelderontwikkeling

 dienst landelijk gebied
van ontwikkeling en beheer

DLG Regio Noord
DLG00009HC-0001

Bronnen:
- Streekatlas Oost- en Noordoost-Nederland
- Topografische Openbare Kaarten, versie 2014

Bijlage 3 Overzicht planmaatregelen en reserveringen

Maatregelen	
1	Aanbrengen 60 km zones
2	Reconstructie landbouwwegen
3	Afsluitkunstwerk Minnegaastervaart
4	Aanlegsteiger sloepen en jachten
5	Aanpassen riooloverstort
6	Ophogen rioolputten
7	Ophogen weglichaam
8	Herstel betonnen damwand (beschoeiing)
9	Herstel houten damwand/ vervangen beschoeiing
10	Herstel landbouwbrug (boerderij-oprit)
11	Herstel gemeentelijke brug
12	Herstel gemeentelijke brug
13	Herstel gemeentelijke brug
14	Herstel provinciale brug
15	Herstel aanbrengen mantelbuis bij duiker
16	Aanpassen bebouwing boezem, bij Ried
17	Aanpassen bebouwing, bij Tzummarum
18	Aanpassen bebouwing boezem, bij Noordemaleane
19	Wegreconstructies dorpen
20	Aanleg natuurvriendelijke oevers
21	Vispassages
22	Herinrichting ruilverkavelingsbosje Dongjum
23	Aanbrengen laanbeplanting
24	Herstel en versterking erfbeplantingen
25	Aanpassen gemaal De Mieden
26	Vispasseerbaarheid gemaal De Mieden
27	Nieuw gemaal Herbaijum
28	Vispasseerbaarheid nieuw gemaal Herbaijum
29	Aanbrengen stuwen
30	Aanbrengen duikers
31	Aanbrengen chloormeetpunten
32	Aanbrengen nieuwe syfon nabij Herbaijum
33	Aanbrengen nieuwe inlaten in betonwand + damwand
34	Inrichten kluun + kano-overdraagplaats
35	Nieuwe stuwen
36	Boezemkaden verhogen
37	Alternatieve zoetwateraanvoer
38	Hoofdwatgang verbreden t.b.v. berging
39	Nieuwe hoofdwatgang
40	Watgang verbeteren t.b.v. zoetwateraanvoer
41	Watgang verbeteren t.b.v. zoutwaterafvoer
42	Verbreden perceelsloten

43	Verbreden schouwwatgang tot hoofdwatgang
44	Verbreden t.b.v. waterafvoer en berging
45	Inrichten waterbergingsgebieden
46	Aanplanten riet
47	Brug Herbaijum, voetgangersonderdoorgang
48	Maatschappelijke plus Franeker en Harlingen
102	Stimuleren weidevogelbeheer
103	Herinrichten dorpsbosje Ried t.b.v. recreatief medegebruik
104A	Stimuleringscursus erfbeplanting LBF (cont. bijdrage 20%)
104B	Stimuleringscursus erfbeplanting LBF
105	Inventarisatie cultuurhistorische puntelementen
106	Project Doarpsgrien (LBF) Ried (cursus)
107	Project Doarpsgrien (LBF) Ried
108	Landbouw bedrijfsverplaatsing
109	Bijdragen particulieren t.b.v. boerderijverplaatsing
110	Schadevergoeding drainage t.g.v. peilverhoging
111	Schadevergoeding herdrainage t.g.v. bodemdaling
Reserveringen	
112	Kavelaanvaarding wettelijk herverkaveling
113A	Proceskosten, uren
113B	Proceskosten, communicatie
113C	Inhuur externe capaciteit op grond
114	Proceskosten wettelijke herverkaveling
115	Vastgoedkosten (risico/rente)
116A	Gewasschade / compensatie
117	Proceskosten maatschappelijke plus Franekeradeel/Harlingen
118	Bescherming terpen
119	Proceskosten bescherming terpen

Bijlage 4 Wettelijke herverkaveling

1. Wettelijk kader

Herverkaveling is een instrument dat in Inrichtingsplannen op grond van de Wet inrichting landelijk gebied (WILG) aan de orde kan zijn. Met wettelijke herverkaveling wordt een nieuwe kavelindeling binnen een afgebakend gebied tot stand gebracht, waarbij de rechten van grondeigenaren en pachters worden vastgesteld en de nieuwe kavels worden toegeedeeld. De uitkomst van het ruilproces is verplichtend, waar het de acceptatie van de tot stand gebrachte grondruilingen betreft.

2. Meerwaarde

Het instrument is bij uitstek geschikt als sprake is van omvangrijke en/of plaatsgebonden functiewijziging, een hoog ambitieniveau en het willen behouden c.q. versterken van een goede verkaveling voor de landbouw. Mede door toepassing van wettelijke herverkaveling in landinrichtingsplannen zijn natuurgebieden gerealiseerd, recreatiegebieden aangelegd en is de landbouwstructuur verbeterd.

Voor het realiseren van een verbeterde waterhuishouding, verbetering van de landbouwstructuur of bijvoorbeeld voor de aanleg van een bos of recreatiegebied, is het veelal noodzakelijk om gronden te verwerven en/of te ruilen. Dit kan op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door aankoop ter plaatse; vrijwillig (met of zonder volledige schadeloosstelling) of verplicht (door middel van onteigening).

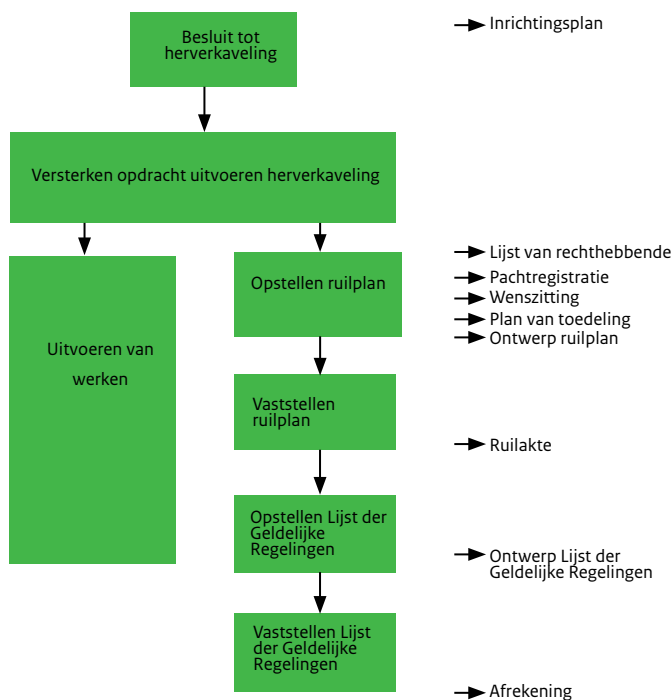
Maar het kan ook door ruilen van gronden; vrijwillig met behulp van het instrument kavelruil of verplicht door inzet van wettelijke herverkaveling. Wettelijke herverkaveling heeft een verplichtend karakter, maar de ervaring leert dat bij toepassing ervan slechts enkele betrokkenen daadwerkelijk 'verplicht' moeten worden om mee te werken. Door de zorgvuldige werkwijze wordt het overgrote deel van de wettelijke herverkaveling in goed overleg en met vrijwillige medewerking van betrokkenen gerealiseerd.

3. Inrichtingsplan

Het Inrichtingsplan vormt een belangrijk uitgangspunt voor de wettelijke herverkaveling dat moet leiden tot een ruilplan voor het hele gebied. De ervaring leert dat een wettelijke herverkaveling 5 tot 8 jaar kan duren.

4. Proces

De provincie Fryslân delegeert een deel van haar bevoegdheden in de WILG aan de Bestuurscommissie, zoals vastgelegd in het delegatiebesluit. Dat betekent dat de Bestuurscommissie zelfstandig zal besluiten over meerdere onderdelen/ stappen in de wettelijke herverkaveling. De Bestuurscommissie volgt de stappen uit de WILG. Daarbij zal de Bestuurscommissie een efficiënte werkwijze volgen. Een globaal processchema wettelijke herverkaveling, met belangrijke mijlpalen, ziet er als volgt uit:

5. Procedure toegelicht

De eerste stap is het bepalen wie er recht hebben op toedeling van grond. Deze lijst wordt opgesteld door het Kadaster, in opdracht van Gedeputeerde Staten. Dit is de lijst van rechthebbenden. In deze lijst wordt voor de rechthebbenden binnen het blok zo volledig mogelijk de aard en omvang van hun inbreng opgenomen. Eventuele pachtcontracten kunnen bij het Kadaster geregistreerd worden. Deze worden dan meegenomen bij het opstellen van het plan van toedeling.

In de WILG is vastgelegd dat iedere rechthebbende aanspraak heeft op een toedeling van een recht van gelijke aard, hoedanigheid en gebruiksbestemming als door hem is ingebracht. Iedere eigenaar heeft aanspraak op een oppervlakte in kavels die gelijk is aan de oppervlakte van de door hem ingebrachte kavels verminderd met het zogenoemde kortingspercentage. Hiervan kan worden afgeweken indien deze aanspraak de totstandkoming van een behoorlijke herverkaveling in de weg zou staan. De toegedeelde oppervlakte mag in die situatie, tegen de wil van de eigenaar en van degene die op de onroerende zaak een recht van hypotheek of grondrente heeft, met maximaal 5% worden verminderd.

Tevens worden er kaarten opgesteld met betrekking tot bodemgeschiktheid ten behoeve van het ruilen van gronden. Op die kaarten staan de uitruilbare gronden aangegeven in categorieën van gelijke hoedanigheid en gebruiksbestemming (zogenaamde ruiklassen). Deze indeling is van belang voor de mate waarin grond aan een andere eigenaar kan worden toegedeeld. De gronden die tot dezelfde ruiklasse behoren hebben een vergelijkbare bodemgeschiktheid per gebruiksbestemming (en mogen onderling geruild worden). Gedeputeerde Staten kan aangeven onder welke voorwaarden uitruil mogelijk is tussen verschillend gewaardeerde ruiklassen.

Bij toedeling van gronden met een andere hoedanigheid of gebruiksbestemming dan door de desbetreffende eigenaar is ingebracht kunnen Gedeputeerde Staten die eigenaar compenseren. Dit kan in de vorm van een oppervlaktecorrectie dan wel door een compensatie in geld. Een compensatie in geld gebeurt op basis van de door Gedeputeerde Staten vastgestelde verkeerswaarde van de landbouwgronden in het blok. De vaststelling van deze agrarische verkeerswaarde gebeurt kort voordat het ontwerp ruilplan ter inzage wordt gelegd.

Vervolgens worden belanghebbenden door GS in de gelegenheid gesteld hun wensen ten aanzien van de toedeling naar voren te brengen tijdens een zogenoemde wenszitting. Het resultaat wordt vastgelegd in het wensenregister. Hierin zijn dan de uitgebrachte wensen van alle belanghebbenden opgenomen. Aan de hand van het wensenregister en de geformuleerde uitgangspunten voor de toedeling en de vastgestelde ruiklassen, zal een plan van toedeling gemaakt worden.

Het ruilplan bestaat uit de lijst van rechthebbenden en het plan van toedeling. Het besluit voor het ontwerp ruilplan wordt door GS bekendgemaakt en ter inzage gelegd. Op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) hebben alle belanghebbenden de mogelijkheid zienswijzen omtrent het ontwerp naar voren te brengen. Ze worden door GS in de gelegenheid gesteld hun zienswijze toe te lichten. Vervolgens wordt het ruilplan vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de ingediende zienswijzen.

Tegen het besluit tot vaststelling van het ruilplan kunnen belanghebbenden in beroep gaan bij de civiele kamer van de rechtbank. De rechtbank beslist omtrent de wijze waarop het ruilplan wordt gewijzigd indien het beroep gegrond is. Voor de belanghebbende die voor de recht-

bank is verschenen en voor GS staat beroep in cassatie open. Met inachtnaam van de wijzigingen van de rechtbank volgt hierna een nieuw besluit over het ruilplan door GS.

Na het onherroepelijk worden van het ruilplan wordt de ruilakte opgemaakt door een notaris. In de ruilakte worden tevens opgenomen de toewijzing van het eigendom van voorzieningen van openbaar nut. De ruilakte wordt ondertekend door de Commissaris van de Koningen en de secretaris van Gedeputeerde Staten. De akte wordt vervolgens ingeschreven in de openbare registers van het Kadaster. Hiermee is de ruil afgerond.

Daarna volgt de financiële verrekening van het nut in de Lijst der Geldelijke Regelingen.

Artikel 35 van de WILG stelt de volgende voorwaarden:

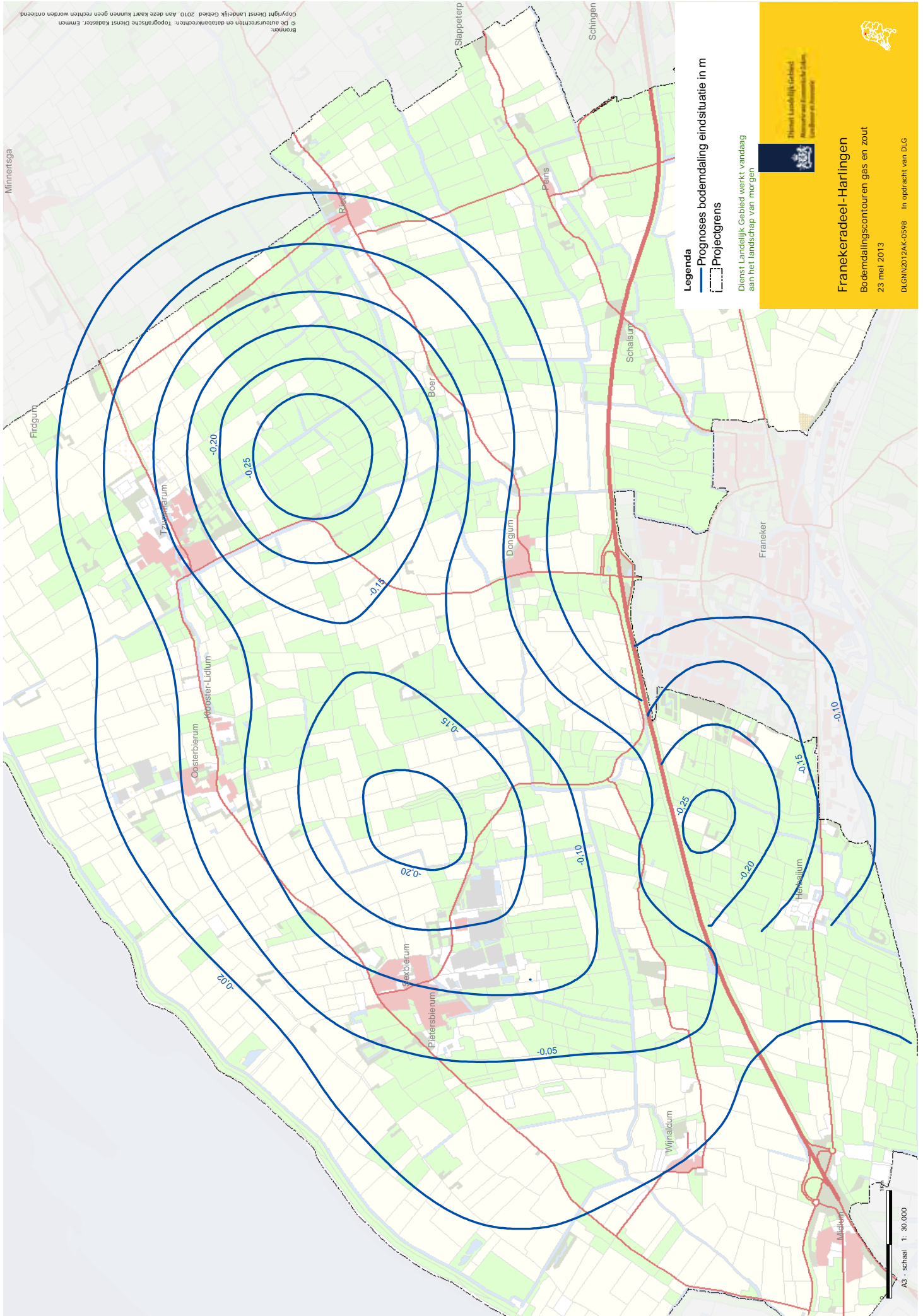
1. Met ingang van het tijdstip waarop het ontwerp van het Inrichtingsplan ter inzage is gelegd tot het tijdstip waarop het Inrichtingsplan voor de betrokken onro-

rende zaken is verwezenlijkt is het, behoudens ontheffing, verboden handelingen te verrichten die de verwezenlijking van het Inrichtingsplan ernstig belemmeren. De ontheffing wordt verleend door gedeputeerde staten van de provincie waar de betrokken onroerende zaken geheel of grotendeels zijn gelegen.

2. Na bekendmaking van het Inrichtingsplan is het, behoudens ontheffing, eigenaren en gebruiksgerechtigden van tot een blok behorende onroerende zaken verboden handelingen te verrichten, of Staatsblad 2006 666 13 handelingen die door een normale bedrijfsvoering worden geëist achterwege te laten, indien daardoor de waarde van hun onroerende zaken zou veranderen. De tweede volzin van het eerste lid is van toepassing.

3. Indien de verandering van de waarde, bedoeld in het tweede lid, een waardevermeerdering betreft, behoeft deze niet te worden vergoed, tenzij deze vermeerdering het gevolg is van handelingen waarvoor ontheffing is verleend.

Bijlage 5 Bodemdalingscontourenkaart (prognose)

Dienst Landelijk Gebied
Postbus 2003
8901 JA Leeuwarden
telefoon (058) 295 52 55
telefax (058) 215 75 47